

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra sociální práce

Senioři jako oběti domácího násilí

bakalářská práce

Autor: Lenka Drábková, DiS.

Vedoucí práce: PhDr. Jana Novotná, Ph.D.

Jihlava 2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Lenka Drábková, DiS.**
Studijní program: Zdravotně sociální péče
Obor: Zdravotně sociální pracovník
Název práce: **Senioři jako oběti domácího násilí**
Cíl práce: Analyzovat znalosti a zkušenosti v oblasti domácího násilí v percepce seniorů.

PhDr. Jana Novotná, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

Mgr. Markéta Dubnová, PhD.
vedoucí katedry
Katedra sociální práce

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku domácího násilí páchaného na seniorech. V teoretické části práce specifikuji, kdo je senior, oběť a pachatel. V práci definuji domácí násilí a jeho druhy. Dále uvedu také formy pomoci pro oběti násilí a některé organizace poskytující pomoc a podporu obětem domácího násilí. V analytické části se budu zabývat povědomím seniorů o možnostech pomoci.

Klíčová slova

Senior, stáří, domácí násilí, oběť, pomoc.

Abstract

The bachelor's thesis deals with the topic of domestic violence against seniors. In the theoretical part, I specify the concepts of the senior, victim and offender and define domestic violence and its types. I also describe the forms of assistance for victims of violence and some organizations providing assistance and support to victims of domestic violence. In the analytical part, I focus on the awareness of seniors about the possibilities of help.

Keywords

Senior, old age, domestic violence, victim, help.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně.
Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva

(ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne **Klikněte nebo klepněte sem a zadejte datum.**

.....

Podpis studentky

Poděkování

Ráda bych poděkovala především PhDr. Janě Novotné, Ph.D. za její odborné vedení práce, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a příteli za podporu a trpělivost.

OBSAH

Seznam grafů.....	8
Seznam tabulek.....	9
Úvod	10
1 Teoretická část	13
1.1 Základní pojmy	13
1.2 Domácí násilí	14
1.2.1 Znaky domácího násilí	15
1.2.2 Příčiny domácího násilí	15
1.2.3 Fáze domácího násilí	17
1.2.4 Legislativní úprava domácího násilí.....	18
1.3 Formy násilí	18
1.3.1 Fyzické násilí.....	19
1.3.2 Psychické či emocionální násilí.....	19
1.3.3 Sexuální násilí	20
1.3.4 Ekonomické násilí	21
1.4 Elder Abuse and Neglect	21
1.5 Domácí násilí páchané na seniorech.....	22
1.5.1 Oběti a pachatelé domácího násilí.....	22
1.5.2 Typy násilí páchaného na seniorech.....	24
1.5.3 Společnost a domácí násilí páchané na seniorech	24
1.6 Formy pomoci týraným seniorům.....	25
1.6.1 Odhalování a pomoc obětem domácího	26
1.6.2 Prevence domácího násilí páchaného na seniorech.....	26
2 Praktická část práce.....	28
2.1 Metodologie výzkumu	28
2.3 Cíl práce.....	28

2.4	Výzkumný soubor respondentů	28
2.5	Výsledky výzkumu	30
3	Diskuze.....	42
4	Návrh řešení a doporučení pro praxi.....	45
	Závěr.....	48
	Seznam použité literatury	50
	Seznam příloh.....	56

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví dotazovaných	29
Graf 2: Věk dotazovaných.....	30
Graf 3: Reakce na páčání domácího násilí	30
Graf 4: Setkání s domácím násilím v okolí seniorů	31
Graf 5: Pachatel domácího násilí.....	32
Graf 6: Pohlaví pachatele	33
Graf 7: Setkání s jednotlivými druhy domácího násilí.....	34
Graf 8: Pohlaví oběti	35
Graf 9: Osobní zkušenost s násilným jednáním	36
Graf 10: Povědomí o možnostech pomoci	37
Graf 11: Svěřování se svojí osobní zkušeností s domácím násilím.....	38
Graf 12: Povědomí seniorů o pomáhajících organizacích.....	39
Graf 13: Dostatečnost poskytovaných informací	41

Seznam tabulek

Tabulka 1: Typologie obětí	23
----------------------------------	----

Úvod

Pro tuto bakalářskou práci jsem si zvolila téma týkající se problematiky domácího násilí páchaného na seniorech.

Pojem násilí vůči starším členům rodiny lze charakterizovat jako úmyslné jednání s cílem způsobit seniorovi fyzickou či psychickou újmu a úmyslné neuspokojování nezbytných základních potřeb seniora. Senioři se stávají obětí svých potomků někdy i vnoučat, kteří se snaží ekonomicky profitovat na svém starším příbuzném a to z jedné třetiny. Senioři se stávají i obětí svých partnerů a to v počtu dvou třetin (Haškovcová, 2004).

Týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů má rozdílné podoby a způsoby, od naprostého nezájmu o seniora až k závažným druhům fyzického násilí. Týrání seniorů se mohou dopouštět členové jeho rodiny. Osoby, které o seniora pečují v jeho přirozeném prostředí. Zaměstnanci domovů pro seniory, odlehčovacích služeb, pracovníci léčeben dlouhodobě nemocných a další osoby přicházející do styku se seniorem. Konkrétně se zaměřím na možnosti pomoci seniorům jako obětem domácího násilí. Počty starších lidí se zvyšují a díky rostoucímu důchodovému věku se stává problémem, že o seniory nemá kdo pečovat. Z vlastní zkušenosti mohu říct, že Domovy pro seniory už v dnešní době nezvládají přijímat stovky někdy i tisíce žadatelů a čekací lhůty jsou velmi dlouhé. Může se jednat i o několik let. Členové rodiny musí pracovat a na péči o staršího člena nemají příliš času. Tento problém může být i počátkem pro zanedbávání nebo týrání seniorů.

Tuto problematiku jsem si vybrala, protože si myslím, že je v naší společnosti stále opomíjena. V souvislosti s poměrně nízkou medializací násilí na seniorech získává většina lidí dojem, že výskyt případů týraných a zneužívaných seniorů je ojedinělý, a proto nepovažují za nutné věnovat problematice větší pozornost. Některé organizace se snaží problém domácího násilí páchaného na seniorech více rozšířit do povědomí široké veřejnosti. Poskytují například informativní letáčky, přednášky a filmy. Jsou to důležité informace pro všechny seniory i jejich příbuzné, ale i celou společnost.

Toto téma mě zaujalo na jedné z mých praxí, kde jsem společně s další sociální pracovníci prováděla aktivizační služby pro seniory. Díky možnosti spolupracovat

přímo s klienty jsem se dozvěděla, že někteří z nich si nejsou vědomi toho, že se stali obětí domácího násilí.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou definovány základní pojmy jako je senior, stáří a ageismus. Práce je dále zaměřena na definování násilí a domácího násilí. Dále jsou zde uvedeny znaky, příčiny a fáze domácího násilí. Popsána je i legislativní úprava domácího násilí a formy násilí. Teoretická část práce dále popisuje i pojmy oběť, pachatel a násilí páchaném na seniorech. V práci jsou uvedeny také důsledky násilí na seniorech a společenské vnímání týrání seniorů. V této části bakalářské práce jsou uvedeny i osoby, které páchají násilí vůči starším lidem nejčastěji a prostředí, ve kterém může docházet k týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů. Teoretická část práce se dále zabývá i nejčastějšími příčinami násilí páchaném na seniorech a formami pomoci. V práci jsou uvedeny i metody odhalování týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů a informace ohledně prevence této problematiky.

Praktická část práce je koncipována jako kvantitativní výzkum za použití anonymního dotazníkového šetření, které zjišťuje povědomí seniorů o této problematice. Respondenty tohoto výzkumu budou muži a ženy ve věku od 65 let. Cílem práce je analyzovat znalosti a zkušenosti v oblasti domácího násilí v percepci seniorů. Praktická část je zaměřena na metodologii výzkumu, analýzu a interpretaci dat. Data shromážděná během výzkumu jsou prezentována grafy a doplněna krátkým popisem. Tato práce je přínosem pro všechny, kteří se zajímají o tuto problematiku.

Motivace

Problematiku domácího násilí páchaného na seniorech jsem si vybrala, protože si myslím, že je v současné společnosti stále mnoha lidmi opomíjena. Přínosem této práce by mohl být především souhrn základních informací a přehled pomáhajících organizací pro všechny čtenáře, kteří se budou o tuto problematiku blíže zajímat. Práce mi může být užitečná i v zaměstnání, kde ji mohu nabídnout seniorům k nahlédnutí. Přínosem pro pomáhající organizace je zejména praktická část práce, která vymezuje aktuální povědomí seniorů o této problematice.

Cíl práce

Cílem mé práce je analyzovat znalosti a zkušenosti v oblasti domácího násilí v percepce seniorů.

1 Teoretická část

1.1 Základní pojmy

Senior

Pojem senior pochází z latiny. Nejčastěji používané rozhraní stáří je věk nad 65 let. Osoby ve věku 65 až 74 let autorka definuje jako mladší seniory. Věk 75 až 84 let je uváděn jako pravé stáří a osoby nad 85 let autorka definuje jako velmi staré seniory (Šrámková, 2013).

Senior je osoba v závěrečné fázi života s příznačnou pozicí ve společnosti (Sak, Kolesárová, 2012).

Seniorem je člověk, který vyhověl veškerým podmínkám, které jsou nutné pro získání starobního důchodu. Tyto podmínky jsou stanovené v legislativě České republiky (Dvořák, 2018).

Stáří

K dispozici máme celou řadu členění stáří. Světová zdravotnická organizace (WHO) navrhla v šedesátých letech 20. století rozdělení středního a vyššího věku do čtyř kategorií:

- a) období středního věku (45 – 59 let)
- b) období raného stáří (60 – 75 let)
- c) období vlastního stáří (75 – 90 let)
- d) období dlouhověkosti (90 a více).

Kalvach a kol. (2004) dělí stáří z hlediska biologického, sociálního a kalendářního. Biologické stáří je ovlivněno celkovou fyzickou kondicí a výkonností člověka. Sociální stáří je vymezené odchodem do starobního důchodu, změnou životního způsobu, sociální role a ekonomického zajištění. Kalendářní stáří je dosažení stanoveného věku 65 let, od něhož se obvykle výrazně projevují změny celého organismu člověka.

Jarošová (2006) uvádí, že stáří má značně osobitý charakter s velkými rozdíly. Autorka definuje stáří jako tzv. psychologické, biologické a sociální.

Ageismus

Ageismus je hodnocen jako postoj lidí, kteří jsou přesvědčeni o nízké hodnotě stáří. Tento postoj se projevuje např. upíráním práv, nerovným zacházením, podceňováním, odmítáním a odporem ke starým lidem. Staří lidé jsou diskriminováni převážně kvůli svému věku (Vágnerová, 2000).

Ageismus je jednou z forem věkového znevýhodňování. Tato věková diskriminace má dopad zejména na seniory, může směřovat až vyčlenění seniorů ze společnosti (Farková, 2009).

Věkové vyčleňování seniorů ze společnosti ostatních lidí je podporováno sociálními a ekonomickými potížemi a představami společnosti, které nedoceňují stáří. Senioři se někdy ztotožňují se stereotypy a negativním chápáním vyššího věku. U starších lidí se často projevuje sebelítost, soustředění se na negativní projevy stáří, negativní náhled na budoucnost, sebepodceňování, pesimismus. Někdy se může jednat i o pasivní očekávání pomoci. Původcem ageismu jsou především obavy ze ztráty duševní, fyzické přitažlivosti a nesoběstačnosti, končící smrtí (Brzáková, 2013).

1.2 Domácí násilí

K domácímu násilí dochází nejčastěji mezi partnery, manžely a také v rámci transgeneračních vztahů například vnuk a babička, dítě a rodič (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Domácí násilí je dále definováno jako vědomá činnost, která může mít podobu fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jiného násilí. Nejčastěji se objevují kombinace několika druhů násilí. Charakteristickým rysem domácího násilí je, že pro svoji trvalost a intenzitu páchaného násilí se stává běžnou součástí života. Obětí i pachatelem se může stát kterýkoli člen rodiny (Střílková, Fryšták, 2009).

„Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se zpravidla stupňuje a u obětí vede ke ztrátě schopnosti včas zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah. Domácí násilí naopak

není spor, jednorázový incident ani vzájemné potyčky mezi partnery.“ (Bezoušková, 2006, 178).

Mimo domácí násilí je možné se v praxi setkat i s jinými typy násilí páchaných na seniorech jako je sociální, mediální a institucionální násilí. Jedná se o takové chování vůči druhé osobě, které nese znaky hrubosti a necitelnosti. U oběti takového chování mohou být vyvolány pocity strachu, ohrožení, bolesti a ponížení (Haškovcová, 2004).

1.2.1 Znaký domácího násilí

Domácí násilí je dlouhodobé a incidenty se opakují. Za domácí násilí se nepovažuje jednorázový incident, během kterého vznikly vážné následky. Dalším důležitým znakem je eskalace a stupňování intenzity a četnosti páchaného násilí. Domácí násilí většinou začíná psychickým násilím, později se připojí i násilí fyzické. Na počátku je pácháno nejvíce útoků především na lidskou důstojnost, poté převážně proti zdraví. Útoky často vyústí v útok proti životu. K domácímu násilí dochází nejčastěji mezi blízkými osobami, kde můžeme rozeznat roli násilné a ohrožené osoby. Role se během incidentů nemění a postavení osob je nerovné. K násilí dochází velmi často v soukromí, ale může k němu docházet i na veřejnosti. Násilí je většinou pácháno bez přítomnosti svědků (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Domácí násilí má svůj vývoj, projevuje se opakovaně a to i po velmi dlouhou dobu. Útoky pachatele jsou většinou nejprve zaměřeny proti lidské důstojnosti, následují útoky vůči zdraví a mohou pokračovat i v útocích, které ohrožují život oběti. Dalším důležitým znakem, je že se role oběti a pachatele nemění. K domácímu násilí dochází nejčastěji ve společné domácnosti. Může se však konat také na jiných místech jako je hotel či chata. Tento typ násilí je nejčastěji páchán v soukromí, incidenty však mohou probíhat i na veřejnosti (Matoušková, 2013).

1.2.2 Příčiny domácího násilí

Za průvodní jevy týrání, zneužívání a zanedbávání je možné považovat především častá zranění. Oběť je často v péči více lékařů a identifikace četnosti zranění je obtížná. Oběť

nemusí mít viditelná fyzická poranění, ale závažné psychické problémy. Oběti také často odmítají lékařskou pomoc a odkládají návštěvy u lékaře. Lékařům se také může zdát, že nespolupracují (Tošnerová, 2002).

Pokud je aktérem násilného chování potomek seniora, může být dalším průvodním jevem pocit vlastního selhání při výchově. Senioři často již nejsou tak silní, aby vyřešili problematickou situaci. Jsou v rozpacích ze své situace a nevěří, že jim chce někdo pomoci (Cimrmannová a kol., 2013).

Existuje mnoho teorií o příčinách domácího násilí. Původní jednofaktorové teorie v dnešní době již nevyužívají. Psychologické teorie se zaměřovaly zejména na osobnost a psychiku agresora. Příčiny násilného jednání hledaly především v povahových zvláštностech pachatele domácího násilí. Jednalo se například o psychické poruchy, stres, užívání alkoholu či návykových látek. Tyto teorie se dále zaměřovaly na oběť. Jako další se užívala Biologicko – genetická teorie, která vysvětlovala predispozice k projevům agresivního chování a poté zanikla. Používala se také Sociologická teorie, která sdělovala, že násilí souvisí s uplatňováním moci a převahou mužů nad ženami (Voňková, Huňková, 2004).

V dnešní době se užívají takzvané multifaktorové teorie, které jsou velmi přínosné. Mezi tyto teorie lze zařadit pojetí D. G. Duttona. Patriarchální hierarchie hodnot jedná se o nadvládu a vůdcovství mužů ve společnosti. Důležitá je i individuální charakteristika pachatele a oběti a jejich vzájemná interakce. Domácí násilí ovlivňuje i životní a sociální okolí jedinců. Násilí se často vyskytuje u osob nezaměstnaných, s nízkým příjmem či nižším vzděláním. Dále zde můžeme zařadit rizika, která pramení ze vzájemné interakce rodinných příslušníků. Členové rodiny se dobře znají, navzájem se ovlivňují a znají své reakce na různé situace (Voňková, Huňková, 2004).

Domácí násilí agresorů může způsobovat velké množství faktorů. Vnější stresy, které mohou zahrnovat například nedostatek finančních prostředků, nemusí hrát žádnou roli. Domácí násilí se projevuje i u finančně zabezpečených rodin. Provokativní chování oběti také příliš nepřichází v úvahu, jelikož se oběť většinou snaží dělat vše proto, aby pachatele domácího násilí zanechala v klidu (Marková a kol., 2006).

1.2.3 Fáze domácího násilí

Domácí násilí není jednorázovým aktem. Jedná se spíše o opakující se etapy. První projevy násilí bývají nenápadné. Většina obětí si není schopna uvědomit, kdy se objevily první známky násilí ve vztahu. Projevy násilného jednání i průběh každého vztahu se liší, můžeme však vysledovat společné znaky. Domácí násilí se objevuje v opakujících se fázích, kdy roste agresivita a brutalita útoků. Domácí násilí prochází dle autorů třemi fázemi. Jedná se o fázi vytváření napětí. Tato fáze předchází období týrání. Agresor je často žárlivý, podrážděný a rozčilený. Oběť bývá agresorem velmi často kritizována, proto se snaží být uctivá, pečující. Oběť také často obviňuje sama sebe a snaží se vyhnout konfliktům a vyhovět násilníkovi. Následuje období týrání, kdy násilník ztrácí kontrolu nad svým jednáním. V tomto období dochází k projevům fyzického a psychického násilí. Oběť se cítí bezmocná, bojí se agresora a cítí k němu zlobu. Poslední fáze bývá někdy nazývána Fází lásky nebo Obdobím usmiřování. Násilník po dobu týrání cítí vinu, snaží se oběti omluvit a ujišťuje ji, že se situace již nebude opakovat. Oběť věří, že se vztah urovná a násilníkovi odpouští. Tyto fáze se opakují. Intenzita týrání narůstá a mění se poměr délky trvání jednotlivých fází. Zkracuje se především doba usmiřování a prodlužuje se fáze týrání a vytváření napětí (Střílková, Fryšták, 2009).

V odborné literatuře existuje i model, kdy je dynamika domácího násilí rozdělena na pět fází. Tento rozsáhlejší model se podrobněji zabývá jednotlivými fázemi. Tyto fáze se dělí na jednotlivé etapy. První etapou je růst napětí v rodině. Tato etapa může být podmíněna osobními, zdravotními, ekonomickými a dalšími problémy. Významným faktorem může být užívání alkoholu nebo návykových látek. Výrazný nárůst psychických a emocionálních nátlaků. V další etapě se snaží agresor vyvolat strach v oběti. Oběť kontroluje a dochází k častým výbuchům hněvu agresora, které jsou doprovázeny přímým násilím na oběti. Následuje etapa lítosti agresora, který se snaží omlouvat své chování a stará se o oběť. Další etapou je snaha agresora o opětovné navázání vztahu s obětí. Slibuje, že se změní a přesvědčuje oběť, že ji potřebuje. Pokud na to oběť reaguje negativně, reaguje agresor opět násilným jednáním. Poslední fází je Období druhých líbánek a lítosti. Agresor slibuje, že se násilné chování již nebude opakovat (Buriánek, Kovařík, 2006).

1.2.4 Legislativní úprava domácího násilí

Proti veškerým formám násilí chrání právní řád oběť násilného jednání ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění a usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění. Základním legislativním opatřením v oblasti domácího násilí je v českém právním řádu zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, v platném znění a ve spojení se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, v platném znění nabyl účinnosti 1. 1. 2007, kdy se Česká republika připojila k zemím Evropské unie, jejichž zákonodárství vytváří ucelený právní rámec pro prevenci domácího násilí a kvalifikovanou pomoc jeho obětem. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v platném znění, konkrétně § 44 až 47 „Oprávnění vykazat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí“, který v § 44 – 47 upravuje institut vykazání. Tento zákon přinesl zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím a to především prevencí (Gardavský, 2019).

Jako další je uveden zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění. Tento zákon upravuje práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětem trestných činů státem a vztahy mezi státem a subjekty, poskytujícími služby obětem trestných činů (Gardavský, 2019).

Tomuto tématu se věnuje i další legislativa. Důležitý je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. Tento zákon uvádí trestné činy, ke kterým může docházet v domácnosti. V příloze B jsou uvedeny některé trestné činy (Gardavský, 2019).

1.3 Formy násilí

Všechny formy domácího násilí vedou k ponižování a zastrasování oběti. Cílem agresora je udržet si nad obětí moc a kontrolu. Agresoři využívají různé taktiky, jako například zastrasování, obviňování, ponižování, izolování i fyzické násilí (Ševčík, Špatenková, 2011).

Jedná se o formy, které vystihují násilí v rodině a celkově v domácnosti. Jedná se především o projevy fyzického, psychického, sexuálního a ekonomického násilí. Jednou z forem je i sociální násilí, které zahrnuje emocionální násilí a izolaci oběti (Voňková, Huňková, 2004).

1.3.1 Fyzické násilí

Fyzické násilí může zahrnovat fackování, bití pěstmi, strkání, kopání, znehybnění a škrcení. Do fyzického násilí můžeme zařadit i neposkytování stravy a dalších životně důležitých potřeb (Chromý, 2014, Haškovcová, 2004).

Fyzické násilí způsobuje oběti bolest. Dle autorky mohou být k bití použity také různé předměty a oběť může být svazována provazem či nucena k užívání psychotropních látek. Fyzické násilí je nejvíce zřejmou formou domácího násilí. Následky jsou na oběti viditelné již na první pohled. Cílem fyzického násilí je ublížit, přivodit bolest či zranění. Mezi fyzické násilí můžeme zařadit také opuštění oběti na neznámém místě, odpírání jídla či spánku, maření možnosti vyhledat lékařskou pomoc (Conwayová, 2007, Ševčík, Špatenková, 2011).

Mezi další příznaky fyzického zanedbávání můžeme zařadit dehydrataci, úzkost, deprese, pozdní ošetření chorob a poranění, nedostatečnou hygienu (Kalvach a kol., 2004).

Fyzické zanedbávání je popisováno jako ohrožení fyzického a psychického zdraví člověka. Pečující osoba není schopna se dostatečně postarat o seniora, zanedbává povinnosti poskytnout seniorovi potravu, oděv, přístřeší a lékařskou péči (Tošnerová, 2002).

1.3.2 Psychické či emocionální násilí

Do psychického násilí je možné zařadit urážení, obviňování, ponižování, vyhrožování, zastrašování, ale i vydírání oběti. Agresor často ničí oblíbené osobní věci oběti a chová se k oběti velmi hrubě (Střílková, Fryšták, 2009).

Psychické násilí bývá často označováno jako citové, emocionální či psychologické. Psychické násilí je častou formou domácího násilí. Jedná se o obtížně rozeznatelnou a postižitelnou formu násilí. Psychické násilí nezanechává žádné viditelné stopy, jako například odřeniny, krevní podlitiny, popáleniny či fraktury. Toto násilí se obtížně prokazuje a na oběť může mít vážnější dopad, především na její sebeúctu, sebedůvěru, sebevědomí a sebepojetí. Autoři dále popisují podoby psychického násilí. Jedná se o verbální násilí, které zahrnuje urážení, slovní napadání, ponižování, vyhrožování, nevhodné oslovování, citové vydírání, zpochybňování psychického stavu oběti. Do neverbálního násilí můžeme zařadit například záměrné ničení oblíbených věcí (Ševčík, Špatenková, 2011).

Psychické násilí se může vyskytovat samostatně nebo společně s jiným druhem násilí. Často je tato forma násilí předchůdcem jiných forem násilného jednání. Psychické násilí má mnoho podob od slovního týrání, rozkazování, ponižování, zesměšňování až po vyhrožování násilím (Voňková, Macháčková, 2003).

Tuto formu násilí můžeme identifikovat podle změn v chování oběti. Mezi tyto změny patří například uzavření do sebe, rezignace, zmatenost, úzkostnost, deprese, nezájem, nespavost, užívání uklidňujících léků (Tošnerová, 2002).

Na počátku se objevuje především vyhrožování, křičení a urážky. Dále následuje ponižování, lhaní až po přehlížení a vyčlenění z rodinného života. Senioři zpravidla reagují depresemi, úzkostí. Projevem mohou být i „nevysvětlitelné“ změny chování. Podle autorky senioři prožívají psychické ubližování hůře než fyzické (Špatenková, 2011).

1.3.3 Sexuální násilí

Sexuální násilí se nejčastěji vyskytuje mezi partnery. Toto násilí můžeme definovat jako nedobrovolný sexuální kontakt. Jedná se o situace, kdy je oběť nucena k nepříjemným, nebezpečným či potupným sexuálním aktivitám. Nemusí se jednat pouze o uspokojení sexuálního pudu. Agresor tímto počínáním poníží, pokoří a podrobí si svoji oběť (Ševčík, Špatenková, 2011).

Sexuální násilí je pácháno především na ženách. Vyskytují se však případy, kdy je sexuální násilí pácháno na ženách vysokého věku. Sexuální násilí se dělí na sexuální obtěžování, zneužívání, znásilnění a obchod se ženami (Haškovcová, 2004).

1.3.4 Ekonomické násilí

Za ekonomické násilí je považováno omezování přístupu k finančním prostředkům, absolutní kontrolu nad příjmy a výdaji. Agresor může oběti zatajovat finanční situaci společné domácnosti, a tím získá moc a kontrolu nad obětí. Časté je i neoprávněné zacházení s majetkem oběti (Ševčík, Špatenková, 2011).

Ekonomické násilí zahrnuje odmítání financování stravy, placení nájmu a ošacení. Oběti se musí doprošovat o peníze, je jim přidělováno kapesné. Ekonomická závislost bývá jednou z příčin, proč není oběť schopna agresora opustit (Dufková, Zlámal, 2005).

Mezi ekonomické násilí můžeme zařadit také kontrolu a zabavování financí oběti nebo nucení k finanční podpoře agresora (Čírtková, 2008).

Za ekonomické zneužívání můžeme považovat zneužívání majetku a finančních zdrojů především závislých a nesoběstačných seniorů. Seniori jsou často nuceni odevzdávat své finanční prostředky rodině, nemají možnost ponechat si je pro sebe. Na seniory jsou vyvíjeny různé formy nátlaku, citového vydírání a manipulování za účelem převodu nemovitostí, pozemků a majetku na jiné osoby. Seniorům jsou často zadržovány jejich osobní doklady, je jim bráněno v kontaktu s dalšími osobami a je jim znemožněn přístup k telefonu (Malíková, 2010).

Tošnerová (2002) uvádí, že seniori neznají stav svých financí, nemají přehled o vlastním majetku. Průvodním jevem může být i nezvyklý zájem ze strany blízkých nebo jiných osob o majetek seniora.

1.4 Elder Abuse and Neglect

Syndrom Elder Abuse and Neglect v češtině označován jako týrání a zanedbávání seniorů, případně jako špatné zacházení nebo nevhodné jednání se seniory. Nově se používá také termín násilí na seniorech (Kalvach a kol., 2004).

Podle Čeledové a kol. (2016) jde o dlouhodobé, opakovaně závažné a nebezpečné jednání vůči starým lidem s omezenou či ztracenou soběstačností. Nejzávažnější formou je nevhodné chování k seniorům, kteří jsou částečně či úplně závislí na péči jiné osoby.

Rozpoznat týrání, zanedbávání či špatné zacházení se seniory je velmi obtížné. Mnoho seniorů se stydí za svoji situaci a jednání blízké osoby. Senioři často nevěří v možnost přijatelného řešení, obávají se pomsty. Senioři problémy často nesignalizují, spíše je maskují a pachatele kryjí (Kalvach, 2012).

Jiní autoři popisují tento syndrom jako úmyslné neuspokojování základních potřeb seniora nebo jednání, které může starší osobě fyzicky či psychicky ublížit. V dnešní době se různé organizace snaží o zvýšení možnosti pomoci obětem násilí (Holmerová a kol., 2007). V příloze C je možné nahlédnout na seznam některých z těchto organizací.

1.5 Domácí násilí páchané na seniorech

Násilí vůči starším členům rodiny lze charakterizovat jako úmyslné jednání s cílem způsobit seniorovi fyzickou či psychickou újmu a úmyslné neuspokojování nezbytných základních potřeb seniora. Senioři se stávají obětí svých potomků někdy i vnoučat, kteří se snaží ekonomicky profitovat na svém starším příbuzném a to z jedné třetiny. Senioři se stávají i obětí svých partnerů a to v počtu dvou třetin (Haškovcová, 2004).

Domácí násilí páchané na seniorech může být vědomé i nevědomé, popřípadě také záměrné a nezáměrné. Toto násilí způsobuje seniorům zranění, bolest a trápení. Snižuje kvalitu života seniorů, především kvůli porušení lidských práv a ohrožení života (Špatenková, 2011).

1.5.1 Oběti a pachatelé domácího násilí

V percepci oběti je možné spatřovat některé charakteristiky, jež mohou predikovat větší náchylnost jedince stát se obětí domácího násilí. Za tyto charakteristiky můžeme považovat osobnost, chování a sociální status jedince. Osobnost jedince má významnou roli při vzniku násilného jednání, často se jedná o ustrašené osoby, osoby s nízkým

sebevědomím, osoby s tělesným či psychickým onemocněním. Sociální status zařazuje jedince k určitým skupinám, které mohou být ohroženy násilím. Nejvíce ohroženou skupinou jsou děti a staří lidé, protože jsou plně odkázáni na pomoc jiné osoby (Haškovcová, 2004).

V současné době se setkáváme s typologií obětí dle:

a) reakce na trestný čin: aktivní, pasivní, panická,

b) zažitého trestného činu: oběti domácího násilí, majetkové újmy, fyzického násilí a oběti sexuálního násilí,

c) interakce oběť – pachatel: jedná se o jedno z nejvíce používaných dělení, kdy rozeznáváme tyto základní typy obětí:

Typy obětí	Popis
zúčastňující se oběť	Pachatel a oběť se znají. Pachatel je často motivován interakcí s obětí.
nepravá oběť	Osoba, která se ocitla na nesprávném místě v nesprávnou dobu.
nezúčastňující se oběť	Mezi obětí a pachatelem není žádná interakce. Proto se oběť necítí ohrožena.
latentní oběť	Oběť ohrožena činy, které jsou páchané v domácnosti. Oběť bojuje s <u>předsudky a emocionální bariérou</u> .
provokující oběť	Oběť podcenila nebezpečnou situaci. Úmyslně nebo nevědomky se vystavila ohrožení. Provokace oběti podněcuje jednání agresora.

Tabulka 1: Typologie obětí (Střílková, Fryšták, 2009).

Násilí na seniorech je často skryté široké veřejnosti. Jedná se však o závažný a velice obtížně rozeznatelný problém. Jelikož má týrání a zneužívání starších osob velmi mnoho podob. Častěji jsou ohroženi senioři, kteří jsou psychicky nemocní nebo handicapováni. Násilí může probíhat v domácnosti seniorů či na veřejnosti. (Kutnohorská, 2016).

Pachateli týrání seniorů nebo jejich zanedbávání a zneužívání v domácím prostředí jsou zpravidla blízcí příbuzní seniora (děti, vnuci, partner), kteří o něj pečují. V dalším případě mohou být pachateli pečující profesionálové, kteří dochází za seniory domů a pečují o ně (Čírtková, 2007).

Nevhodné zacházení se staršími lidmi se často objevuje v situacích, kdy senior vyžaduje péči druhé osoby. Pokud o seniora pečuje pouze jeden člověk, může se stát, že je přetěžován. Pečující osoba je často frustrovaná a unavená. Nemá čas na svůj vlastní život. Z těchto důvodů se může stát, že se bude chovat nevhodným způsobem k seniorovi. Častým následkem je syndrom vyhoření u pečujících osob (Knápková a kol., 2015).

Pečující osoba často nemusí považovat své jednání za týrání, zanedbávání nebo zneužívání. Tato osoba je přesvědčena, že by za vykonanou péči měla dostávat finanční ohodnocení nebo více finančních prostředků. Pečující osoby také často neznají potřeby konkrétního seniora, mohou se domnívat, že péče o seniora je dostačující (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Jednou z příčin domácího násilí páchaného na seniorech je snaha získat nad seniorem moc, aby byl zcela závislý na agresorovi (Dufková, Zlámal, 2005).

1.5.2 Typy násilí páchaného na seniorech

Mezi typy násilí páchaného na seniorech lze zařadit tělesné týrání, psychické týrání, citové týrání, finanční zneužívání, materiální zneužívání, pohlavní zneužívání, zanedbávání péče a nežádoucí formy ošetřování. (Kalvach, 2008).

Jedná se o různé druhy násilí. Jedná se například o fyzické, psychické a sexuální násilí. U seniorů se často setkáváme zanedbáním péče, finančním a majetkovým vykořisťováním a také s odpíráním a neuspokojováním základních životních potřeb (Čírtková a kol., 2007).

1.5.3 Společnost a domácí násilí páchané na seniorech

Společnost vnímá domácí násilí na seniorech jen okrajově a nevěnuje mu příliš pozornosti. Senioři se stávají oběťmi různých forem násilí, což dokazují zprávy o týrání od různých odborníků a médií (Martínková, 2009).

V české společnosti se často objevuje stav, kdy senioři sami potřebují pomoc, ale i přesto finančně podporují své dospělé děti. Tato finanční pomoc má často podobu vydírání. Finanční násilí je jednou z velmi častých forem týrání seniorů (Nejezchlebová, 2007).

Zájem o tuto problematiku není v naší zemi tak velký, jako v jiných zemích. Avšak postoj společnosti a zájem o tuto problematiku se pomalu mění. Naše společnost si příliš nepřipouští, že týrání seniorů je problémem celé společnosti. Nezájem společnosti je přisuzován také tomu, že naše společnost nemá povědomí o týrání seniorů. Problém týrání seniorů by se měl více dostat do širšího zájmu naší společnosti (Martínková, 2009).

1.6 Formy pomoci týraným seniorům

Matoušek a kolektiv (2003) uvádí hlavní formy pomoci seniorům. Jedná se o krizovou intervenci, odborné sociální poradenství a právní pomoc.

Krizová intervence je specializovaná odborná pomoc určená osobám, které se ocitly v krizi, je zaměřená na akutní problém. Krizová intervence může mít podobu psychoterapeutické pomoci, sociální intervence, může být jednorázová. Aby byla krizová intervence účinná, musí být okamžitá, a snadno dostupná. Jejím cílem je zmírnit stav hrozícího nebezpečí a posílit schopnosti osoby tak, aby se mohla vlastními silami orientovat v realitě (Matoušek a kol., 2003).

Odborné sociální poradenství je specifickou pomocí při řešení nepříznivých sociálních situací a sociálních problémů. Psychoterapie je rovněž činnost patřící k sociálnímu poradenství. Obsahem sociálního poradenství je poskytování rad na základě informací poskytnutých klientem o vzniklé sociální situaci. Odborné rady směřují k možnostem, jakým způsobem lze nepříznivou sociální situaci řešit. Sociální poradenství je možné poskytovat telefonicky a anonymně (Matoušek a kol., 2003).

Právní poradenství je poradenství, poskytující právní náhled v dalším postupu při řešení nepříznivé sociální situace klienta. Součástí tohoto poradenství je seznámení klienta s jeho možnostmi a možnými dopady. Klientovi by měla být sdělena pozitiva, negativa a důsledky, související s rozhodnutím klienta (Matoušek a kol., 2003).

Další formou pomoci je využití intervenčních center, které poskytují pomoc při sociálně terapeutické činnosti, uplatňování práv a zájmů, ubytování a zajištění stravy. Intervenční centra také spolupracují s dalšími institucemi a organizacemi, poskytují pomoc obětem domácího násilí (Levová, 2019).

1.6.1 Odhalování a pomoc obětem domácího

Nástrojem v odhalování týrání seniorů může být dotazování pečujícího a zdravotnického personálu při návštěvách seniora. Pracovníci by měli vhodnými dotazy získávat informace o poměrech seniora v domácnosti, vztazích s ostatními členy rodiny i mimo rodinu (Tošnerová, 2002).

V dnešní době nejvíce přispívají k odhalování týrání, zanedbávání a zneužívání rodinní příslušníci, pečovatelé docházející do domácnosti seniora, ale i pracovníci jednotlivých zařízení. Tyto osoby mohou být zdrojem informací o týrání, ale také zdrojem působení týrání. Dalším nástrojem k odhalování týrání seniorů jsou různé informační akce, které jsou zaměřené na problematiku týrání, jak mezi profesionály, tak širokou veřejnost (Havart, Háva, 2007).

Zásadní je při odhalování týrání seniorů profesionální přístup sociálních pracovníků, pracovníků ve zdravotnictví a pečujících pracovníků. Tyto osoby mohou posoudit kvalitu péče, životní podmínky seniora a mohou odkazovat na pomoc neziskových organizací (Venglářová, 2007).

Řešení týrání by mělo zahrnovat přímou práci s obětí, ale i nepřímou práci, která se zaměřuje na společnost. Za přímou práci považuje dostupnost sociálních služeb, poskytující krizovou pomoc, krizová lůžka, telefonní linky a kontaktní krizová centra (Bednářová a kol., 2009).

1.6.2 Prevence domácího násilí páchaného na seniorech

Prevenci lze rozdělit na primární a sekundární. V primární prevenci mají velký význam osvětové a mediální akce, odsuzování násilného jednání, výuka o dané problematice na školách, psychologické osobnostní testy. V sekundární prevenci je nutné pochopení orgánů činných v trestním řízení, vytvořit systém mimoprávních a právních institucí.

Dále je nutná práce s oběťmi, ale i s agresory. Výše zmíněná pojetí prevence vedou ke stanovení terciární prevence, kde je důležité, aby se násilné chování neopakovalo (Voňková, Huňková, 2004).

Prevence a léčba by měly obsahovat tři oblasti, které se týkají jednotlivce, rodiny, komunity a je třeba je chápat komplexně a dlouhodobě. Terapeutická intervence může být akutní, střednědobá a dlouhodobá. Akutní intervence klade důraz na bezpečnost oběti a vyvedení z jejího rizikového prostředí. Střednědobá intervence se zaměřuje na ověřování podezření a dlouhodobá má povahu sociální rehabilitace (Kalvach, 2008).

Oproti tomu je prevence dělena na primární, sekundární a terciární. Primární prevence by měla snižovat rizika vzniku domácího násilí, tedy snížit výskyt nových případů ve společnosti. Mezi nejúčinnější opatření patří dostatečná informovanost o problému, uvážlivý výběr partnera, správná výuka rodinné, občanské a sexuální výchovy, zvyšování sebedůvěry a sebeúcty. Důležitá je i výchova k toleranci vůči seniorům. Do sekundární prevence patří opatření a intervence, které zabraňují zhoršení situace například práce s rizikovými rodinami, respitní služby a poradenství. Terciární prevence se snaží zmírňovat a odstraňovat nepříznivé následky domácího násilí (Ševčík, Špatenková, 2011).

2 Praktická část práce

2.1 Metodologie výzkumu

Praktická část práce byla koncipována jako kvantitativní výzkum za použití techniky anonymního dotazníkového šetření. Výhodou tohoto typu výzkumu je větší počet respondentů, poměrně rychlý sběr dat a přesnější výsledky.

Šetření pomocí dotazníku je technika, která podává vysoce standardizovaná data. Vysoká míra standardizace, kdy se pokoušíme poskytnout všem dotazovaným shodné podmínky, má zaručit porovnatelnost získaných dat (Sedláková, 2014).

Dotazníkové šetření bylo realizováno ve fyzické formě. Respondenti byli seznámeni s důvody předložení dotazníku a se zpracováním získaných údajů jen pro bakalářskou práci. Respondenti byli náležitě poučeni o způsobu vyplnění. Všichni oslovení respondenti souhlasili s vyplněním dotazníku. Návratnost dotazníků byla 100 %. Dotazník obsahuje celkem 14 otázek. Tři otázky byly polootevřené a 11 otázek bylo uzavřených. Otázek, které se týkají domácího násilí bylo celkem 12. Zbylé dvě otázky byly demografického charakteru. Sběr dat byl proveden v období od února do března 2020. Dotazník je uveden jako příloha A.

2.3 Cíl práce

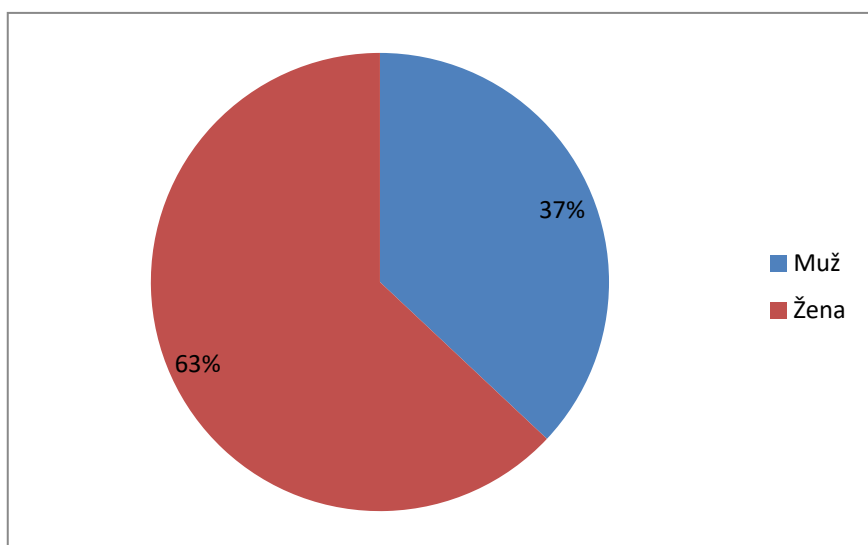
Cílem práce je analyzovat znalosti a zkušenosti v oblasti domácího násilí v percepce seniorů.

2.4 Výzkumný soubor respondentů

Respondenti pro dotazníkové šetření byli vybíráni pomocí stratifikovaného náhodného výběru.

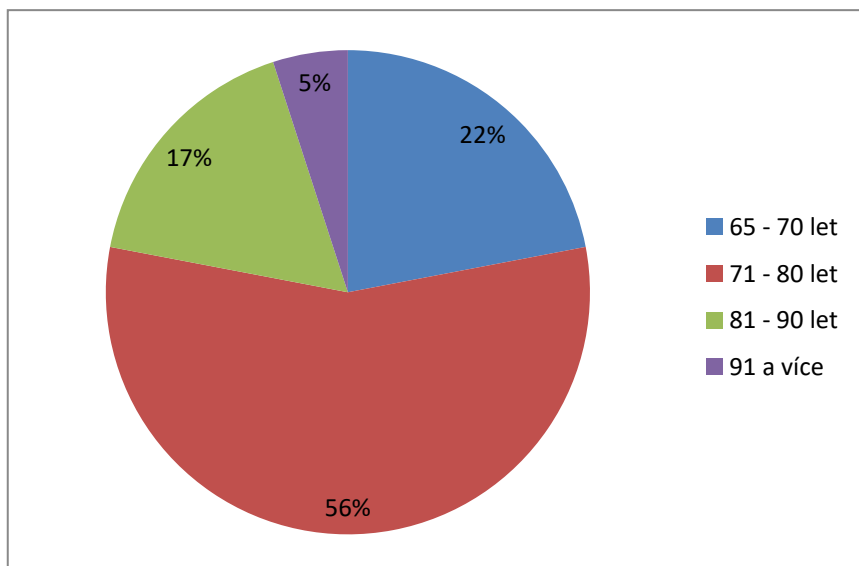
V náhodném stratifikovaném výběru je populace rozdělena do skupin, které mají určitou společnou vlastnost či soubor vlastností a respondenti jsou vybíráni do vzorku náhodně z těchto skupin (Disman, 2011).

Jednalo se o muže a ženy ve věku od 65 let. Celkový počet respondentů byl 100. Dotazníky vyplnilo celkem 37 % (37) mužů a 63 % (63) žen. Při zpracování této bakalářské práce byla dodržena etika výzkumu. Limitem tohoto výzkumu byla genderová nerovnováha, která souvisí s vyšším dožitím žen i jejich vyšší ochotou zúčastnit se výzkumu.

Graf 1: Pohlaví dotazovaných (zdroj: vlastní zpracování)

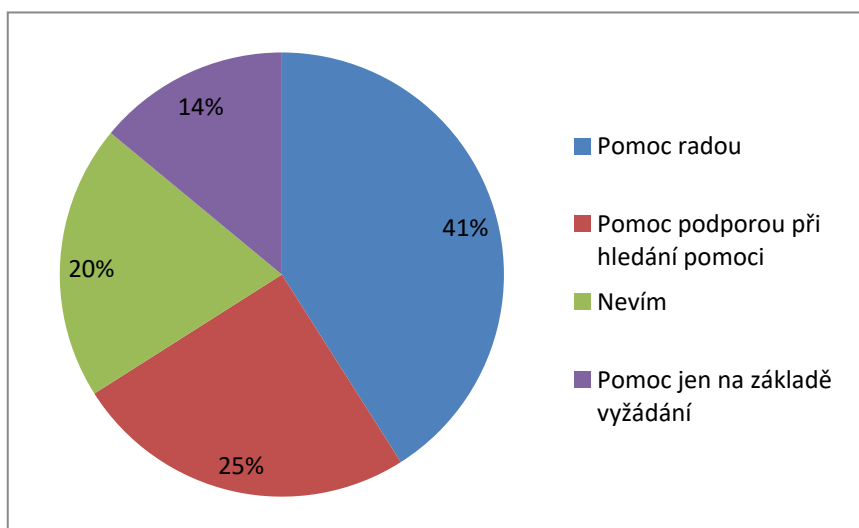
Nejrozsáhlejší skupina respondentů je tvořena věkovou kategorií v rozmezí 71 až 80 let v 56 % (56) z celkového počtu respondentů. Následují respondenti ve věku 65 až 70 let v 22 % (22) a 81 až 90 let v 17 % (17) z celkového počtu dotazovaných. Pouze 5 % (5) dotazovaných bylo starších 90 let.

Graf 2: Věk dotazovaných (zdroj: vlastní zpracování)

2.5 Výsledky výzkumu

Reakce na páčání domácího násilí v sociálním prostředí seniora

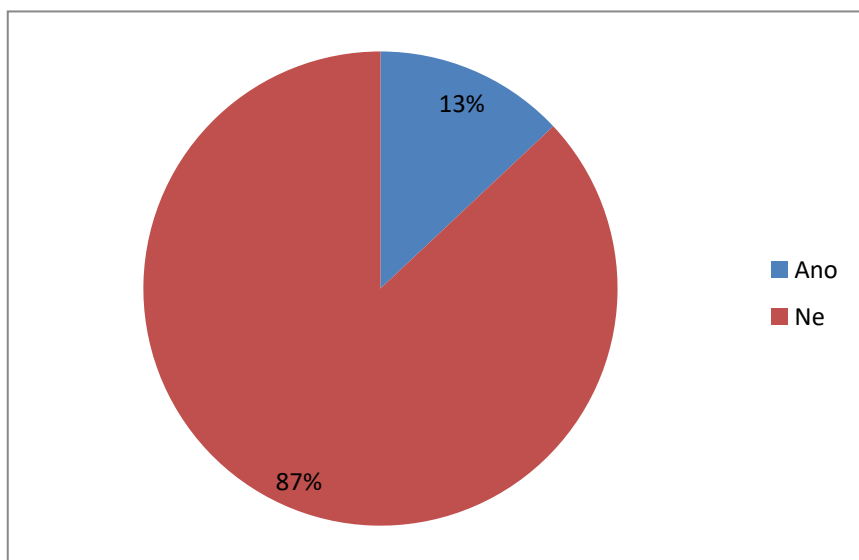

Graf 3: Reakce na páčání domácího násilí (zdroj: vlastní zpracování)

Celkem 41 % (41) z dotazovaných by pomohlo radou, 25 % (25) dotazovaných by se snažilo pomoci podporou oběti při vyhledávání pomoci a 20 % (20) dotazovaných by nevědělo, jak dále postupovat. V dotazníkovém šetření se ukázalo, že 14 % (14)

dotazovaných by situaci neřešilo, pokud by je poškozená osoba nepožádala sama o pomoc. Za alarmující je možné považovat, že 20 % (20) respondentů by vůbec nevědělo jak na tuto situaci reagovat.

Setkání s domácím násilím v okolí seniorů

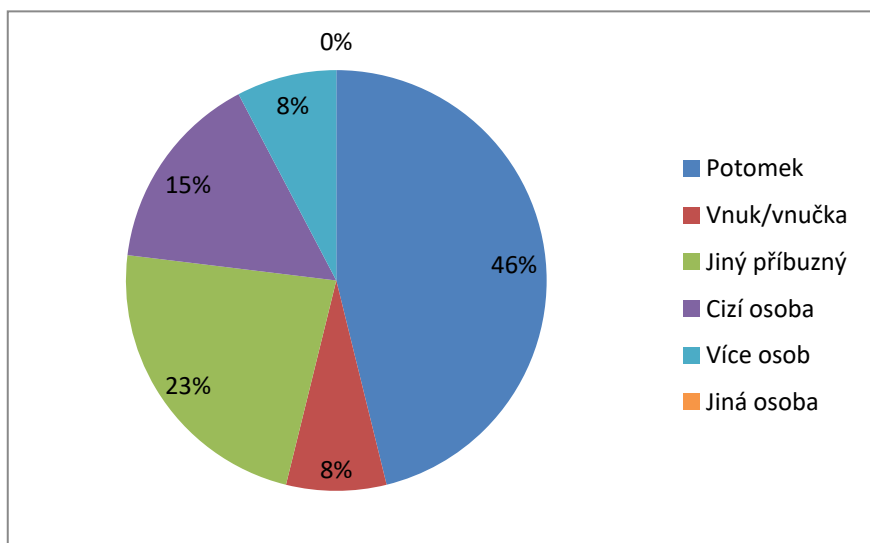

Graf 4: Setkání s domácím násilím v okolí seniorů (zdroj: vlastní zpracování)

Z výsledků vyplynulo, že větší část respondentů – 87 % (87) se nesetkalo s domácím násilím. Ze zjištěných informací bylo zjištěno, že 13 % (13) seniorů se někdy ve svém životě setkalo s domácím násilím páchaným na seniorech. Za pozitivní je možné považovat, že větší množství respondentů 87 % (87) nemá žádnou zkušenost s touto problematikou.

Na otázky číslo 3 až 7 odpovídali pouze respondenti, kteří se s domácím násilím, páchaným na seniorech setkali. Jednalo se o 13 % (13) seniorů. Zbylých 87 % (87) na tyto otázky neodpovídalo.

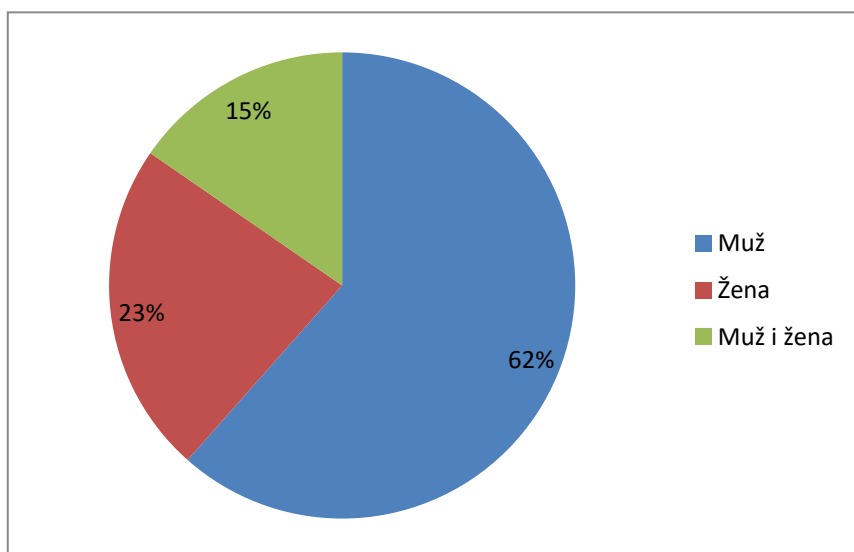
Pachatel domácího násilí

Graf 5: Pachatel domácího násilí (zdroj: vlastní zpracování)

Následující výsledky byly zjištěny od 13 % (13) respondentů, kteří se s domácím násilím někdy setkali. Z grafu vyplynulo, že u těchto respondentů byl v 46 % (6) pachatelem jejich vlastní potomek. U 23 % (3) respondentů byl agresorem jiný příbuzný a u dalších 15 % (2) z dotazovaných se jednalo o cizí osobu, která domácí násilí páchala. Z grafu dále vyplynulo, že v 8 % (1) případů páchal násilí vnuk či vnučka respondentů. Dalších 8 % (1) dotazovaných se setkalo s tím, že násilí provádělo více osob. Žádný z dotazovaných seniorů neoznačil jinou osobu, jako pachatele domácího násilí. Problémem je, že 77 % (10) pachatelů bylo z řad rodinných příslušníků. Rodina by měla spíše pomáhat a poskytovat péči, než ubližovat.

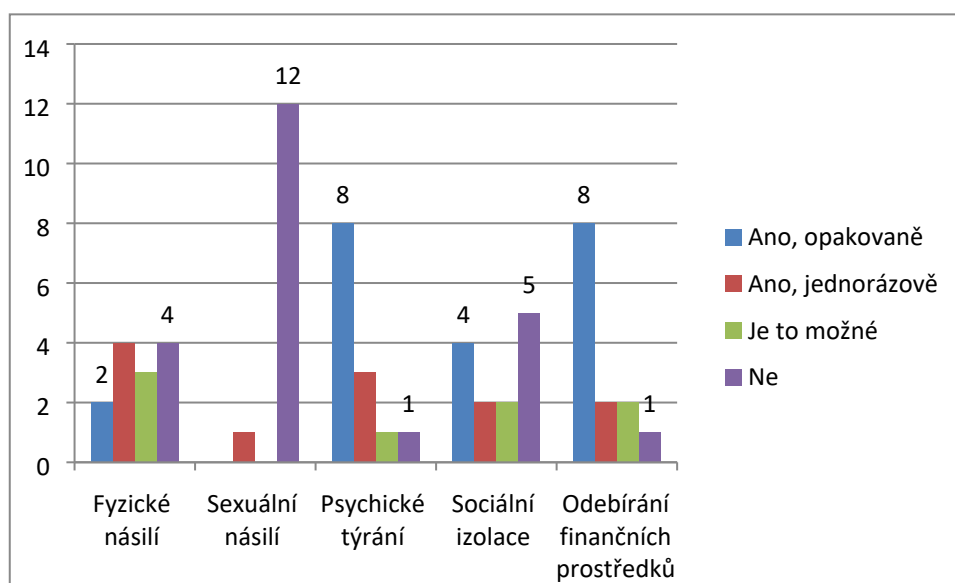
Pohlaví pachatele

Graf 6: Pohlaví pachatele (zdroj: vlastní zpracování)

Následující informace byly zjištěny z odpovědí 13 % (13) dotazovaných, kteří odpověděli, že se s domácím násilím setkali. Z výsledků vyplynulo, že u 62 % (8) případů byl pachatelem násilí muž. Ve 23 % (3) se jednalo o agresi ze strany ženy. Z grafu vyplynulo, že v 15 % (2) dotazovaných páchali násilí společně muž a žena. Pokud domácí násilí páchá vícero pachatelů současně může být pro seniora problémem najít někoho blízkého, komu by se mohl svěřit.

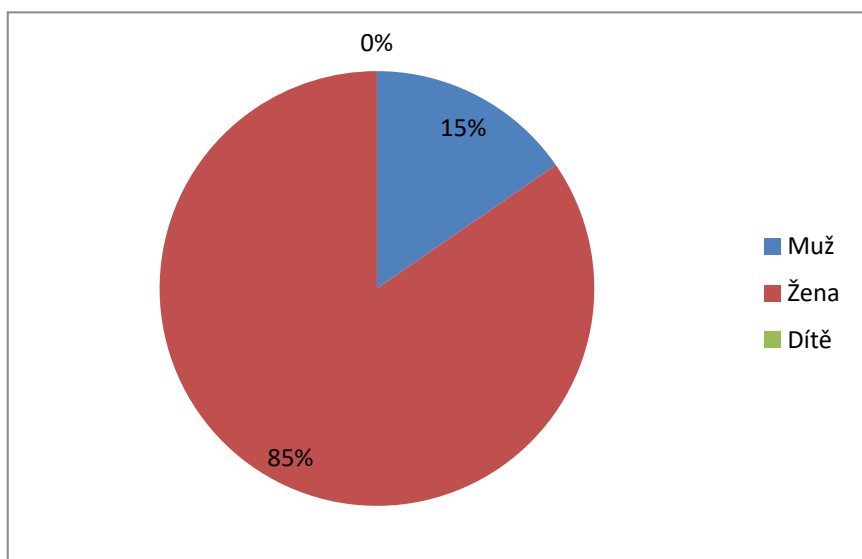
Setkání s jednotlivými druhy domácího násilí

Graf 7: Setkání s jednotlivými druhy domácího násilí (zdroj: vlastní zpracování)

Na tuto otázku odpovědělo 13 % (13) dotazovaných, kteří ve druhé otázce odpověděli, že se setkali s touto problematikou. Z grafu vyplynulo, že 8 seniorů se setkalo opakovaně s psychickým týráním a odebíráním finančních prostředků. 4 z dotazovaných uvedli, že se setkali jednorázově s fyzickým násilím a další 4 se opakovaně setkali se sociální izolací. Pouze 1 z dotazovaných respondentů uvedl, že se setkal se sexuálním násilím. Seniorů, kteří se setkali s psychickým týráním či odebíráním finančních prostředků je více než polovina. Jednalo se o respondenty, kteří uvedli, že se s touto problematikou již někdy setkali. Mnoho seniorů si však nemusí být vědomo, že právě psychické týrání či odebírání finančních prostředků je jednou z forem domácího násilí.

Pohlaví obětí

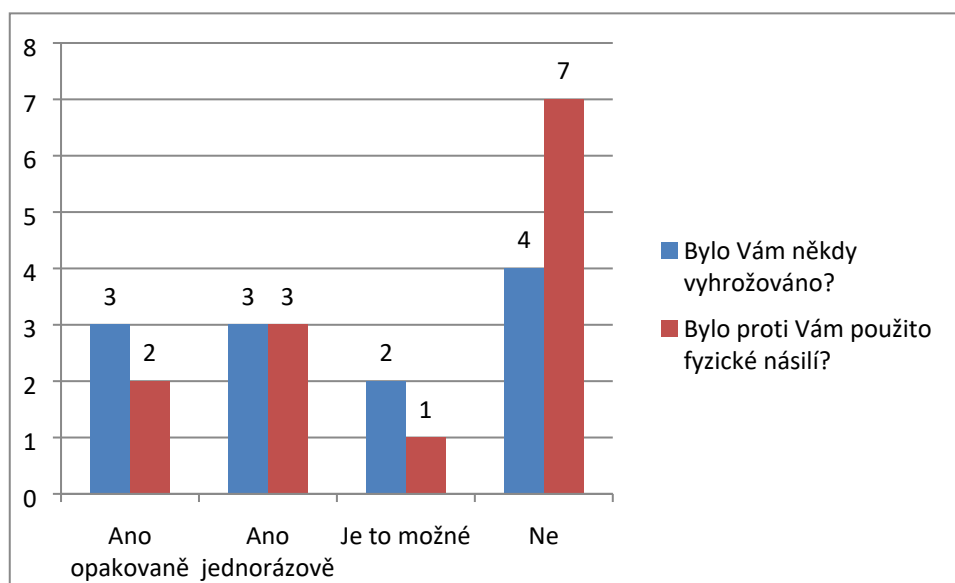

Graf 8: Pohlaví obětí (zdroj: vlastní zpracování)

Ze 13 % (13) seniorů, kteří se setkali s problematikou domácího násilí, vyllynuly následující výsledky. Tito dotazovaní sdělili, že v 85 % (11) byla obětí domácího násilí žena. Pouze 15 % (2) respondentů uvedlo, že obětí domácího násilí byl muž.

Žádný z dotazovaných se nesetkal s domácím násilím, kde obětí bylo dítě. Alarmující je velké množství obětí ženského pohlaví 85 % (11). Tyto informace však mohou být zkresleny generovou nerovnováhou, která souvisí také s vyšší ochotou žen účastnit se výzkumu.

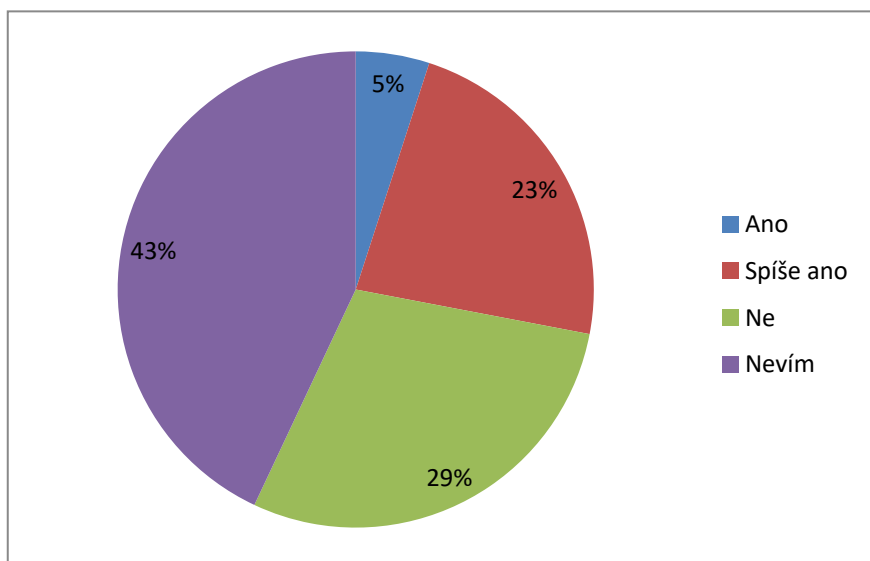
Osobní zkušenost s násilným jednáním

Graf 9: Osobní zkušenost s násilným jednáním (zdroj: vlastní zpracování)

Informace poskytlo 13 % (13) respondentů, kteří uvedli, že se setkali s domácím násilím. Z grafu vyplynulo, že 3 dotazování mají osobní zkušenost s fyzickým násilím pouze jednorázově. Z dotazovaných seniorů se 2 s tímto typem násilí setkali i opakovaně. Naopak 7 seniorů uvedlo, že se osobně s fyzickým násilím nikdy nesetkali. Z dotazovaných respondentů bylo opakovaně vyhrožováno 3 seniorům. Další 3 dotazování se setkali s jednorázovým vyhrožováním. Z grafu dále vyplynulo, že 4 z dotazovaných se osobně nikdy nesetkali s vyhrožováním.

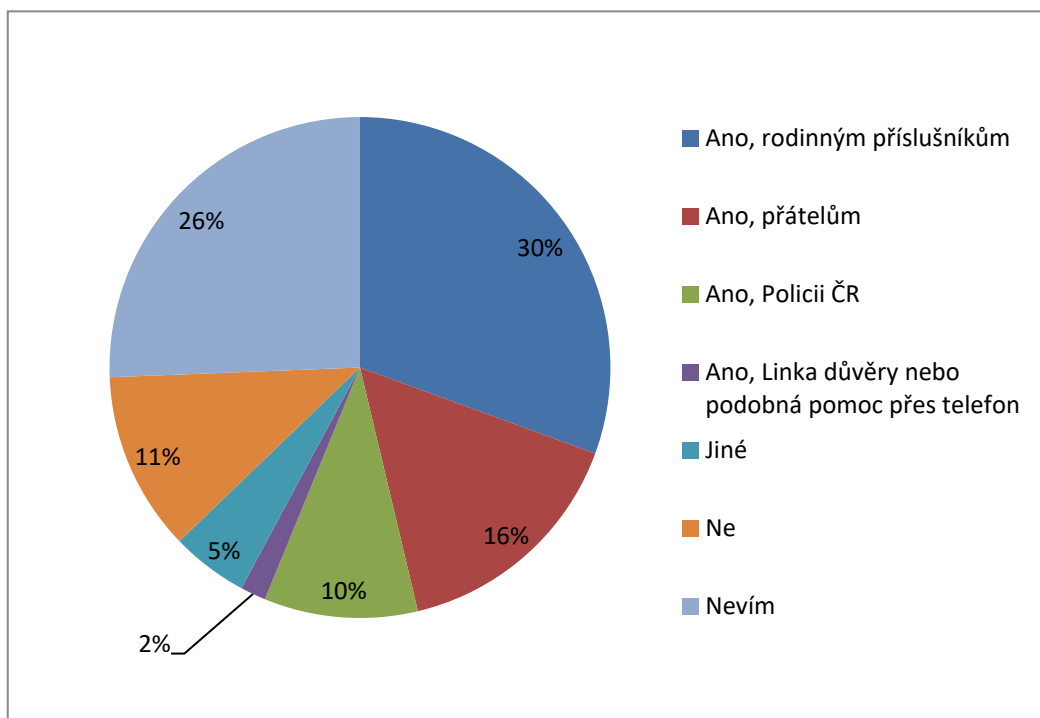
Povědomí o možnostech pomoci

Graf 10: Povědomí o možnostech pomoci (zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu vyplynulo, že 43 % (43) z celkového počtu dotazovaných by nevědělo, jak tuto situaci řešit. Dalších 29 % (29) respondentů nevědělo, kam by se v případě potřeby obrátili o pomoc. Z těchto informací dále vyplynulo, že 23 % (23) z dotazovaných respondentů by spíše věděli, kam se obrátit o pomoc. Pouze 5 % (5) ze všech dotazovaných vědělo, kde mohou v případě potřeby požádat o pomoc. Velkým problémem je velice nízká informovanost seniorů o této problematice a možnostech pomoci. Jednalo se o 72 % (72) respondentů, kteří by tuto situaci nedokázali sami řešit nebo neměli žádné povědomí o možnostech pomoci.

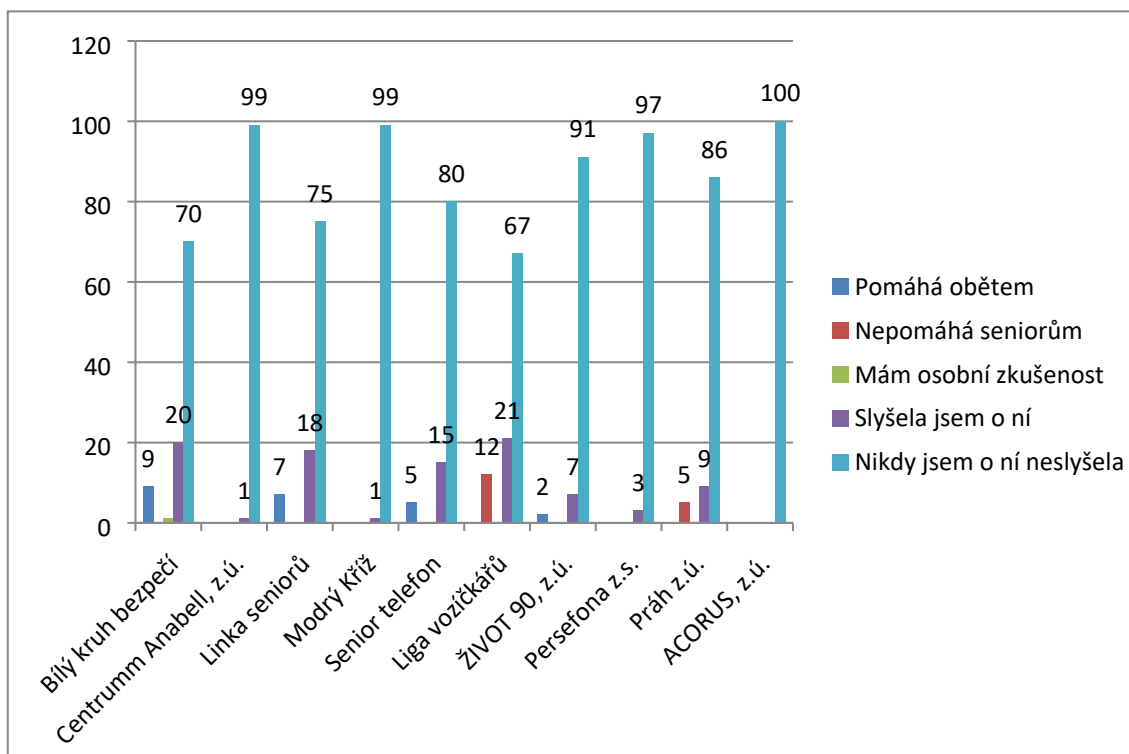
Svěřování se svojí osobní zkušeností s domácím násilím

Graf 11: Svěřování se svojí osobní zkušeností s domácím násilím (zdroj:vlastní zpracování)

Z grafu vyplynulo, že 30 % (37) dotazovaných by se v případě konání domácího násilí svěřilo někomu z rodinných příslušníků. Dotazování na tuto otázku uvedli i několik variant odpovědí, proto bylo na tuto otázku odpovězeno vícekrát než je celkové množství dotazovaných respondentů. Z celkového počtu respondentů 26 % (31) sdělilo, že by nevědělo, zda by se s touto problematikou někomu svěřilo. Dalších 16 % (19) seniorů uvedlo, že by se svěřilo svým přátelům. Ze všech dotazovaných 11 % (14) seniorů uvedlo, že by se s touto problematikou nikomu nesvěřilo. Dalších 10 % (12) respondentů by se tento problém nahlásilo na Policii ČR. Z celkového počtu dotazovaných 5 % (6) seniorů uvedlo jinou odpověď. Tři z těchto seniorů by se svěřili svému lékaři. Jeden senior by si postěžoval pečovatelce, která k němu pravidelně dochází. Další dotazovaný sdělil, že by se svěřil sociální pracovníci z denního centra, kam dochází několikrát za týden. Z grafu dále vyplývá, že 2 % (2) z celkového množství respondentů by se svěřilo přes Linku důvěry či jinou pomoc přes telefon.

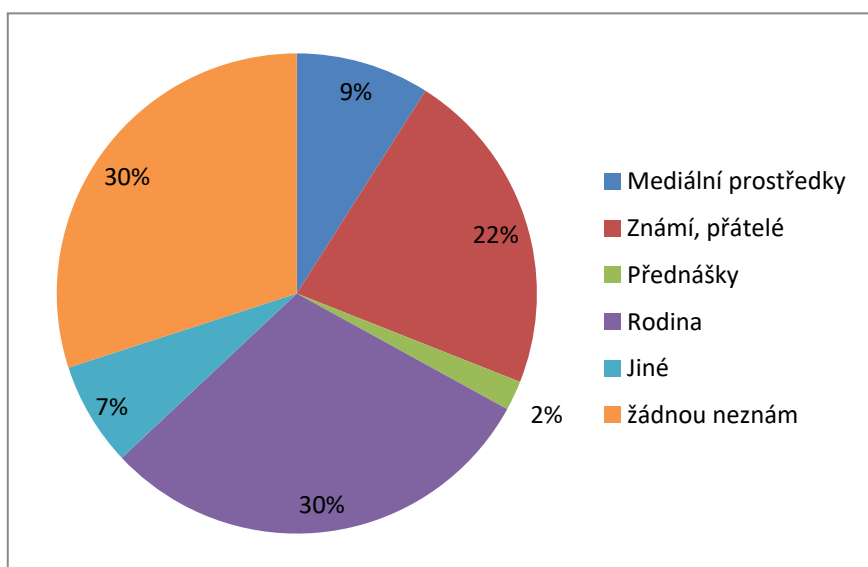
Povědomí seniorů o pomáhajících organizacích

Graf 12: Povědomí seniorů o pomáhajících organizacích (zdroj: vlastní zpracování)

Ze zjištěných informací vyplynulo, že senioři o většině pomáhajících organizací nikdy neslyšeli. Všichni dotazovaní uvedli, že nikdy neslyšeli o organizaci ACORUS, z.ú. V menším množství slyšeli o těchto organizacích: ŽIVOT 90, z.ú., Bílý kruh bezpečí a Linka seniorů. Z grafu vyplynulo, že povědomí seniorů o této problematice je velmi nízké. Z celkového množství seniorů 21 dotazovaných někdy slyšelo, o organizaci Liga vozíčkářů. Dalších 20 seniorů již někdy slyšelo o organizaci Bílý kruh bezpečí. Pouze 9 dotazovaných z celkového množství respondentů vědělo, že tato organizace pomáhá obětem domácího násilí. Pouze 1 dotazový měl osobní zkušenost s využitím této organizace. Z grafu dále vyplynulo, že 18 seniorů již někdy slyšelo o Linka seniorů. Devět z těchto dotazovaných vědělo, že tato organizace pomáhá seniorům. Senioři v menším počtu slyšeli také o dalších organizacích. Senioři také téměř nevěděli, které organizace pomáhají obětem domácího násilí. Pouze 17 dotazovaných dokázalo rozeznat, že některé organizace se nezaobírají touto problematikou. Seniorů, kteří mají povědomí o této problematice je velmi málo. Pomáhající organizace by bylo třeba co nejvíce začlenit do povědomí seniorů.

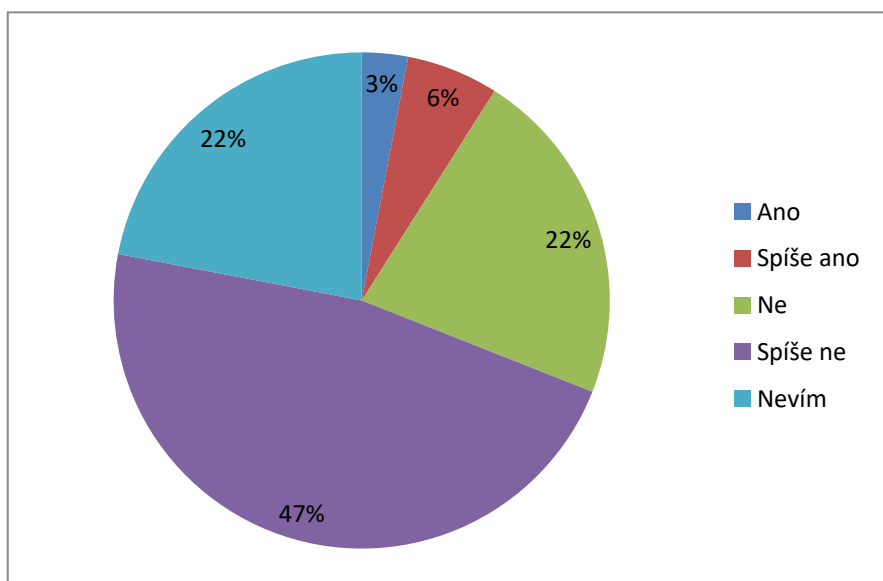
Způsoby zjištění potřebných informací ohledně pomoci

Graf 13: Způsoby zjištění potřebných informací ohledně pomoci

Ze zjištěných informací vyplynulo, že 30 % (30) dotazovaných respondentů nemá žádné informace ohledně pomáhajících organizací. Dalších 30 % (30) se dozvědělo o pomáhajících organizacích díky své rodině. Ve 22 % (22) poskytli tyto informace známí a přátelé seniorů. 9 % (9) dotazovaných uvedlo, že se o pomáhajících informacích dozvěděli prostřednictvím médií. Dalších 7 % (7) respondentů uvedlo jinou odpověď. Tito dotazovaní získali informace od pracovníků z pečovatelské služby, které je pravidelně navštěvují. Pouze 2 % (2) seniorů se dozvěděli o pomáhajících organizacích prostřednictvím různých přednášek, které se zabývaly touto problematikou. Problémem je, že 30 % (30) seniorů uvedlo, že nemají žádné informace. Důvodem může být například osamocení některých seniorů. Velmi potřebná je pomoc rodiny či blízkých, kteří poskytli potřebné informace o pomáhajících organizacích v 52 % (52) případů.

Dostatečnost poskytovaných informací

Graf 13: Dostatečnost poskytovaných informací (zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu vyplynulo, že 47 % (47) ze všech dotazovaných respondentů se domnívá, že informace o problematice domácího násilí jsou spíše nedostačující. Dalších 22 % (22) seniorů uvedlo, že poskytované informace nejsou dostačující. Z dotazníkového šetření dále vyplynulo, že dalších 22 % (22) respondentů si nejsou jisti, zda jsou poskytované informace dostatečné. Ze zjištěných informací můžeme vidět, že 6 % (6) seniorů z celkového množství dotazovaných považuje poskytované informace o této problematice za spíše dostačující. Pouze 3 % (3) respondentů uvedli, tyto informace za dostačující.

3 Diskuze

Setkání s problematikou domácího násilí páchaného na seniorech na jedné z absolvovaných praxí bylo motivem pro výběr tohoto tématu. Toto téma je ve společnosti aktuální, jelikož seniorů stále přibývá. Domácí násilí páchané na seniorech je společností stále poměrně opomíjeno. Senioři se také často bojí o násilí mluvit, a proto je domácí násilí často skryté. Podstatou výzkumné části této bakalářské práce bylo zjistit, jaké je povědomí seniorů o této problematice. Zda mají senioři osobní zkušenost s domácím násilím a zda znají alespoň některé pomáhající organizace.

Realizovaný kvantitativní výzkum se zaměřoval na zmapování znalostí a zkušeností seniorů v oblasti domácího násilí. Limitem tohoto výzkumu byla genderová nerovnováha, která souvisí s vyšším dožitím žen i jejich vyšší ochotou zúčastnit se výzkumu.

Senioři se často za svoji situaci stydí a bojí se problém přiznat. Zejména pokud je agresorem jejich potomek. Senioři se často bojí hanby, že své dítě špatně vychovali. Dalším problémem bývá i závislost na péči, kterou senior potřebuje (Špatenková, 2017).

Výsledky tohoto výzkumu ukázaly, že 13 % (13) seniorů se již někdy s touto problematikou setkalo. Zbýlých 87 % (87) dotazovaných se s touto problematikou nikdy nesetkalo (viz graf č. 4).

K podobným výsledkům dospěla i Příkrylová (2010), která provedla výzkum zaměřený na tuto problematiku. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že z 82 dotazovaných se s domácím násilím, páchaném na seniorech setkalo 11 % seniorů. Zbýlých 89 % respondentů nemělo s touto problematikou žádnou zkušenost.

Výsledky tohoto výzkumu dále ukázaly, že osoby, které se s domácím násilím setkali uváděli v 62 % (8) za pachatele muže a jen ve 23 % (3) ženy. V 15 % (2) dokonce obě pohlaví (viz graf č. 6).

Ve výzkumu Martinkové (2009) realizovaném v Institutu pro kriminologii a sociální prevenci se rovněž zabývali pohlavím pachatelů, kteří páchají násilí na seniorech. Výzkum probíhal v letech 1994 – 2007 a během této doby zjišťovali počet policisty evidovaných obětí kriminality v seniorském věku. Policie v tomto období evidovala celkem 15 117 pachatelů, kteří se dopustili kriminálního činu vůči seniorům. V 83,6 %

případů byl pachatelem muž. Ženy byly pachatelkami tohoto druhu násilí v 16,4 % z celkově evidovaných pachatelů. Tyto výsledky odpovídají výsledkům zjištěným v rámci dotazníkového šetření.

Problematikou pohlaví pachatele domácího násilí se zabývá i Příkrylová (2010), která dospěla k výsledkům, že pachatelem domácího násilí byl v 6 % muž. Ženy provedly tento čin ve 3 % případů. Z autorčina výzkumu vyplývá, že násilí páchali společně muž a žena ve 2 % případů. Ze zjištěných informací tedy vyplývá, že muži jsou častějšími pachateli domácího násilí na seniorech.

Kovařík a kol. (2005) se zabývali Výzkumným projektem RM 01/15/04 MZV ČR. Tento výzkum proběhl od června do října 2004 na území Jihočeského kraje. Jednalo se o 1300 dotazovaných ve věku od 60 let. Tento výzkum se zabýval otázkou, zda se dotazovaní někdy osobně setkali s vyhrožováním nebo fyzickým násilím ve svém okolí či od příbuzných. Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo kladně 13 % respondentů.

Z výzkumu v rámci této bakalářské práce vyplynulo, že 69 % (9) respondentů se setkal s fyzickým násilím páchaným na seniorech (viz graf č. 7).

Další citlivou oblastí je páčání ekonomického týrání seniorů. V rámci výzkumu RM 01/15/04 MZV ČR bylo dotazováno 750 seniorů z domácností, zda finančně podporují svoji rodinu. Z výzkumu vyplývá, že 43 % z těchto seniorů svoji rodinu finančně podporuje. Ve 14 % z celkového počtu seniorů je finanční podpora přímo vyžadována. Můžeme tedy hovořit o ekonomickém násilí a využívání (Kovařík a kol., 2005).

To potvrzují výsledky realizovaného výzkumu z něhož vyplynulo, že ze skupiny respondentů, jež se s domácím násilím setkali (13 respondentů) již 92 % (12) označilo ekonomické týrání (viz graf č. 7).

Ševčík se Špatenkovou (2011) považují za ekonomické násilí omezování přístupu k penězům, absolutní kontrolu nad příjmy a výdaji. Agresor může oběti zatajovat finanční situaci společné domácnosti, a tím získá moc a kontrolu nad obětí. Časté je i neoprávněné zacházení s majetkem oběti.

Oběťmi domácího násilí jsou obecně častěji ženy, to potvrdily i výsledky výzkumu, kde byla žena jako oběť domácího násilí uvedena v 85 % (11) odpovědí seniorů jež se setkali s domácím násilím.

Ve výzkumu Martinkové (2009) vyplývá, že v 54,3 % se jednalo o oběť ženského pohlaví. Muži se stali obětí v 45,7 % případů. Tento rozdíl ve výsledcích jednotlivých výzkumů může souviset s tím, že výzkumu Martinkové se jedná častěji o vážné formy domácího násilí, které byly ohlášeny na Policii ČR. Kdežto v našem výzkumu se mohlo jednat o případy méně závažné.

Ze srovnání předchozích výzkumů vyplývá, že obětí jsou častěji ženy. Odpovědi však mohou být zkreslené díky menšímu počtu dotazovaných respondentů mužského pohlaví.

Systém pomoci je velmi důležitou součástí empirického výzkumu. Alarmujícím zjištěním je, že pouze 28 % (28) ví nebo spíše ví, kam se mohou obrátit o pomoc (viz graf č. 10). Přes 70 % seniorů zůstává tedy nedostatečně informováno. Toto je jistě prostor pro nápravu stávající situace. Zvýšení informovanosti seniorů o možnostech pomoci je velmi důležité.

Přikrylová (2010) při svém výzkumu popsala 55 % respondentů, kteří měli poznatky o možnosti získání pomoci. Tento rozdíl může souviset i s lokalitou kde je výzkum realizován. Ve větších městech je dostupné více pomáhajících organizací a bývá tam i větší informovanost o těchto službách.

4 Návrh řešení a doporučení pro praxi

Pokud je na seniorovi pácháno domácí násilí může požádat o pomoc někoho z rodiny či jinou blízkou osobu. Pomoc může hledat i například u obvodního lékaře, který může podat potřebné informace a odkázat na odbornou pomoc. Může se jednat o kontaktování Policie ČR nebo předání kontaktů na další pomáhající organizace, které se zabývají touto problematikou. Kontakty na některé z těchto organizací jsou uvedeny jako příloha C. Pokud se oběť stydí svěřit někomu osobně, má možnost zavolat na některou z linek pro oběti domácího násilí. Tyto služby poskytuje například Linka seniorů, Senior telefon, které poskytují celodenní pomoc. Další možností je využití linky Bílého kruhu bezpečí, který má stejný účel jako výše jmenované linky pro seniory.

Při řešení problematiky domácího násilí páchaného na seniorech je velmi důležitá prevence. V prevenci by měla být řešena především nízká informovanost seniorů. Při řešení této nízké informovanosti by mohlo pomoci například rozdávání informačních materiálů u lékařů, v lékárnách a v zařízeních sociálních služeb. Pomoci by mohly i různé přednášky na tuto problematiku. Přednášky by se měly dle mého názoru pořádat v domovech pro seniory, a také v obcích, například v klubech seniorů. Vhodné by bylo informovat i pomocí médií, například na některé pomáhající organizace. V televizi by mohly být uvedeny krátké informační spoty, ve kterých by bylo uvedeno, jak by měli senioři postupovat v případě setkání s domácím násilím. Tyto spoty by měly vytvářet organizace, které se zabývají touto problematikou. Bylo by vhodné, aby stát zajistil spolufinancování těchto kampaní. Dle mého názoru by se tímto krokem, zvedla míra povědomí o této problematice. Informovanost, dostupnost sociálních služeb a finanční podpora, poskytovaná ve formě sociálních příspěvků může pomoci pečujícím osobám rozpoznat a řešit tuto problematiku. Důležitá je také všímavost a zájem okolí, aby tuto problematiku okolí seniora neignorovalo a popřípadě včas rozpoznalo.

Jedním z častých faktorů pro páchání domácího násilí pečující osobou je právě stres a přetíženost těchto pečujících osob. Pomoci by mohlo zvýšení příspěvku na péči, díky kterému může senior začít využívat služeb pečovatelské služby, osobní asistence či odlehčovacích pobytů. Tato dopomoc a mírná úleva by mohla také pomoci rodinným pečovatelům s nevybíjením si svých problémů na bezbranném seniorovi. Právě stres

z celodenní péče o staršího člena rodiny a někdy i nedostatek finančních prostředků se stává prvopočátkem pro domácí násilí.

V případě, že domácí násilí na seniorech již probíhá nebo je jím senior ohrožen, musí vědět, jak tuto situaci řešit. Důležité je aby věděl na jaké instituce se obrátit s žádostí o pomoc. Tyto instituce by měly být schopny seniorovi pomoci a měly by se snažit zabránit dalšímu vystavení násilí. Důležité je i to, aby tyto instituce byly provázané. Propojení zdravotnických služeb, praktických lékařů se sociálními pracovníky. Lékaři by měli také prohlubovat znalosti o této problematice a znát návaznost na další pomáhající služby. Dle mého názoru je důležitá i všímavost pečovatelek v domácnostech seniorů. Právě v terénních službách by se měly konat různé přednášky, školení či workshopy zaměřené na problematiku domácího násilí páchaného na seniorech. Jelikož většina terénních pracovníků poskytuje každodenní péči někdy i vícekrát za den, měli by být schopni rozpoznat alespoň některé základní znaky tohoto typu násilí.

Pro oběti domácího násilí by bylo dále vhodné zřizování vícero domovů pro seniory, aby se zvýšila jejich šance na klidné a důstojné prožití zbytku života, pokud již senior nemůže žít v domácím prostředí. Jelikož finanční situace mnoha seniorů je velmi špatná, bylo by vhodné, aby byly tyto služby poskytovány pouze za nízký finanční obnos. Služby by byly financovány z rozpočtu každého kraje. Zapojit by se mohly i různé neziskové organizace a částečně i příbuzní seniora, pokud by to situace vyžadovala.

Vhodné by bylo i zprísnění trestů pro pachatele domácího násilí a také zprostředkování pomoci pro pachatele domácího násilí. U pachatelů násilného jednání je důležité jim pomoci zvládat jejich násilné chování, aby se toto chování již neopakovalo a naučili se s tímto problémem pracovat. Tato prevence by mohla omezit opakování těchto činů.

Týraný senior se může v případě potřeby obrátit na praktického lékaře nebo incident oznámit na Policii ČR. Oběť domácího násilí může využít i institutu vykázání, který je upraven zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím v aktuálním znění. Od 1. ledna 2007 je policie oprávněna násilnou osobu vykázat ze společného obydlí. Této násilné osobě se zároveň zakazuje vstup do společného obydlí a blízkého okolí na dobu 10 dní. Vykázání je od 1. ledna 2009 upraveno zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který proces vykázání ještě

upřesňuje. Oběť domácího násilí může hledat pomoc také v intervenčních centrech. Domácí násilí páchané na seniorech je dle mého názoru neustále společností poměrně opomíjený problém. Problémem je především nízká informovanost seniorů. Senioři se také často stydí tento problém přiznat a o páchaném násilí neradi hovoří.

Závěr

Tato práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou uvedeny nejdůležitější informace o této problematice, které jsou oporou pro část praktickou. Teoretická část se zaměřuje na základní pojmy, jako je stáří, senior a ageismus. V této části práce je uvedena i definice domácího násilí, příčiny a fáze domácího násilí, formy násilí, formy zneužívání a zanedbávání. Popisuje i některé průvodní jevy týrání, zneužívání a zanedbávání a je objasněn pojem Elder Abuse and Neglect. Dále jsou zde definovány pojmy oběť a pachatel. V teoretické části jsou také uvedeny typy násilí, které je páčáno na seniorech. Jedná se o velmi důležité informace o této problematice. V této části práce byly popsány také důsledky, které z tohoto násilí vyplývají. V teoretické části jsou dále uvedeny i formy prevence a pomoci. V příloze C jsou uvedeny některé z pomáhajících organizací.

Informace zmíněné v teoretické části práce se staly oporou pro část praktickou. Praktická část práce byla koncipována jako kvantitativní výzkum za použití dotazníkového šetření. Cílem této práce bylo analyzovat znalosti a zkušenosti v oblasti domácího násilí v percepci seniorů. Cíl práce byl splněn. Na základě tohoto cíle byly zvoleny následující výzkumné otázky: Mají senioři zkušenost s domácím násilím? a Mají senioři povědomí o možnosti pomoci obětem domácího násilí?

Respondenti, pro dotazníkové šetření, byli vybíráni pomocí stratifikovaného náhodného výběru. Jednalo se o muže a ženy ve věku od 65 let. Dotazník obsahuje celkem 14 otázek. Tři otázky byly polootevřené a 11 otázek bylo uzavřených. Otázek, které se týkají domácího násilí bylo celkem 12. Zbylé dvě otázky byly demografického charakteru. Dotazníky byly rozděleny celkem 100 seniorům. Návratnost těchto dotazníků je 100 %. Dotazníky vyplnilo celkem 37 % (37) mužů a 63 % (63) žen. Získané informace byly vyhodnoceny a interpretovány.

Většina respondentů uvedla, že se s touto problematikou ve svém okolí nesetkala. Jelikož je to však poměrně citlivé téma, nemuseli někteří dotazovaní odpovídat pravdivě.

Dalším problémem bylo, že mnoho seniorů si neuvědomuje, že například odebírání finančních prostředků je také jednou z velmi častých forem domácího násilí páchaného na seniorech.

Téměř polovina dotazovaných uvedla, že v případě, že by se dozvěděli, že v jejich blízkém okolí dochází k domácímu násilí, snažili by se pomoci alespoň radou. Téměř polovina respondentů uvedla, že by naprosto nevěděli jak postupovat v případě, že by na nich bylo pácháno násilí. Velké množství seniorů sdělilo, že neznají žádné pomáhající organizace. Velkým problémem je právě nízká informovanost seniorů o možnostech pomoci a pomáhajících organizacích.

Dotazovaní respondenti by se v případě, že by se osobně setkali s domácím násilím, svěřili především někomu ze svých rodinných příslušníků. Většina seniorů také nikdy neslyšela o žádné z pomáhajících organizací. Bylo by tedy vhodné, aby se tyto organizace snažily více zviditelnit do povědomí seniorů, ale i celkové společnosti, především za pomoci médií. Dle mého názoru by bylo vhodné rozdávat informačních materiálů do schránek a u praktických lékařů. Krátké televizní spoty by mohly také velmi výrazně zvýšit povědomí společnosti o této problematice. V domovech pro seniory či různých klubech seniorů by se měly konat častěji přednášky na problematiku domácího násilí páchaného na seniorech.

Dále je nutné změnit přístup a jednání veřejnosti k seniorům a ke stáří celkově. Je nutné podporovat ve společnosti rovnost lidí bez ohledu na jejich věk. Násilí páchané na seniorech je méně medializováno, než jiné typy domácího násilí. Osoby ohrožené touto problematikou se mohou obrátit v případě potřeby pomoci na svoji rodinu či své blízké. Pomoc poskytují i pomáhající organizace či instituce, které se zabývají touto problematikou. Bohužel senioři většinou nemají absolutní ponětí, že nějaké pomáhající organizace existují. Obětí domácího násilí může být každý. Ať se jedná o muže, ženy, děti, seniory či osoby se zdravotním postižením.

Na závěr je možné uvést, že senioři jsou poměrně křehké bytosti, kterým by mělo být zajištěno klidné a důstojné prožití stáří. Myslím si, že po rocích práce na to mají právo. Bohužel realita je trochu jiná a ne všichni mají štěstí, prožít klidné a spokojené stáří.

Seznam použité literatury

BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, WÜNSCHOVÁ, Petra, BLÁHOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 2009. Praha: Acorus. ISBN 978-80-254-5422-0.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena. Acorus, z. ú. 2019. [online]. *O nás*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/o-nas/poslani.html>.

BOHATÁ, Kateřina. Linka seniorů, 2019. [online]. *Zavolejte nám*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <https://www.elpida.cz/linka-senioru-zavolejte-nam>.

BRZÁKOVÁ BEKSOVÁ, Kateřina. *Geriatrická problematika v pastorální péči*. 2013. Praha: Karolinum. ISBN 879-80-246-2296-5.

BURIÁNEK, Jiří, KOVAŘÍK, Jiří a kolektiv. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 2006. Praha: Triton. ISBN 80-7254-914-6.

BUŽGOVÁ, Radka, IVANOVÁ, Kateřina. *Prevence týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů v rezidenčních zařízeních*. [online]. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasili/administrace/clankyfile/20120501143756762307.pdf>.

CIMRMANNOVÁ, Tereza. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. 2013. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2205-7.

CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 2007. Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČECHOVÁ, Jitka. Persefona z. s. 2019. [online]. *Poslání, cíle a vize*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <https://www.persefona.cz/poslani-cile-a-vize>.

ČELEDOVÁ, Libuše, KALVACH, Zdeněk, ČVELA Rostislav. *Úvod do gerontologie*. 2016. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-3404-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra a kolektiv. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. 2007. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. 2008. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2207-8.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. vyd. 2011. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1966-8.

Doktorka.cz. 2003. [online]. *Způsoby sebepoškozování*. [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: <https://psychologie.doktorka.cz/zpusoby-sebeposkozovani>.

DUFKOVÁ, Ivana, ZLÁMAL, Jiří. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. 2005. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku. ISBN 80-239-5686-8.

DVOŘÁK, Milan. 2018. [online]. *Právní definice seniora stále chybí*. [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: <https://senioricr.cz/pravni-definice-seniora-dosud-chybi/>.

FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. 2009. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2480-5.

GARDAVSKÝ, Pavel. *Zákony pro lidi*. 2019. [online]. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>.

GRUBEROVÁ, Božena. *Gerontologie*. 1998. České Budějovice: Jihočeská univerzita. ISBN 80-7040-286-5.

HABART, Pavel, HÁVA, Petr. *Týrání a zanedbávání seniorů v zařízeních ústavní sociální péče v České republice*. Časopis Zdravotnictví v České republice. Březen 1/X/2007 s. 22-27. ISSN 1213-6050.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. 2004. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů. ISBN 80-7013-397-X.

Heroine.cz. 2019. [online]. *Advokátka Hrdá: O domácím násilí na seniorech se nedozvíte*. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: <https://www.heroine.cz/svet/1658-advokatka-hrda-o-domacim-nasili-na-seniorech-se-nedozvite>.

HOLMEROVÁ, Iva, JURAŠKOVÁ, Božena, ZIKMUNDOVÁ, Květuše. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. 3., přeprac. a dopl. vyd. 2007. Praha: EV public relations. ISBN 9788025401798.

HORÁK, František. Senior Telefon, 2019. [online]. *Asistence*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <https://www.zivot90.cz/cs/asistence/senior-telefon>.

CHROMÝ, Jakub. *Násilí na pracovišti: charakteristika, rizikové faktory, specifické formy a právní souvislosti*. 2014. Praha: WoltersKluwer, Právní rukověť (WoltersKluwer ČR). ISBN 978-80-7478-552-8.

JAROŠOVÁ, Darja. *Péče o seniory*. 2006. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 80-7368-110-2.

KALVACH, Zdeněk a kolektiv. *Geriatrické syndromy a geriatrický pacient*. 2008. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2490-4.

KALVACH, Zdeněk a kolektiv. *Geriatric a gerontologie*. 2004. Praha: Grada. ISBN 80-247-0548-6.

KALVACH, Zdeněk a kolektiv. *Křehký pacient a primární péče*. 2012. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4026-3.

KNÁPKOVÁ, Gabriela a kolektiv. Život 90. 2015. [online]. *Domácí násilí a týrání páchané na seniorech. Příručka pro pečující – jak násilí předcházet a jak ho řešit*. [cit. 2019-12-29]. Dostupné z: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=222687.

KOUKOLÍK, František. *Mocenská posedlost*. 2010. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1825-8.

KOUKOLÍK, František. *Mocenská posedlost*. Vydání druhé přepracované. 2018. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-3916-1.

KOVAŘÍK, Jiří., DUNOVSKÝ, Jiří. *Popis jednotlivých forem domácího násilí, analýza jejich příčin, prevence*. 2005 Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně – sociální fakulta Jihočeské univerzity. Závěrečná zpráva výzkumného projektu RM 01/15/04 MZV ČR, 91 s.

KUTNOHORSKÁ, Jana. Seniorzone.cz. 2016. [online]. *Násilí páchané na seniorech*. [cit. 2019-12-28]. Dostupné z: https://www.seniorzone.cz/33/nasili-pachane-na-seniorech?idmRRWSbk196FNf8-jVUh4EpnIJCTtACGYbpDy6vfCR2s/?uri_view_type=32

LEVOVÁ, Jana. Spondea.cz. 2019. [online]. *Jak vám můžeme pomoci?* [cit. 2020-12-28]. Dostupné z: <https://www.ic-brno.cz/>.

Lidská pouta, z. ú. 2019. [online]. *Násilí na seniorech*. [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: <http://www.zenavtisni.cz/nasili-na-seniorech>.

LORMAN, Jan. Život 90. 2019. [online]. *O nás*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <https://www.zivot90.cz/cs/o-nas>.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. 2011. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3148-3.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. 2010. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-7506-7.

MARKOVÁ, Eva, VENGLÁŘOVÁ, Martina, BABIAKOVÁ, Mira. *Psychiatrická ošetrovatelská péče*. 2006. Praha: Grada. ISBN 80-247-1151-6.

MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. 2002. Praha: Portál. ISBN 807178-510-5.

MARTINKOVÁ, Milada, VLACH, Jiří, KREJČOVÁ, Soňa. *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku*. 2009. Praha: Institut pro kriminologie a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-087-8.

MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Metody a řízení sociální práce*. 2003. Praha: Portál. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 2013. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4580-0.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ VE SPOLUPRÁCI S ČESKOU GERIATRICKOU A GERONTOLOGICKOU SPOLEČNOSTÍ. *Postavení a diskriminace seniorů v České republice*. 2006. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. ISBN 80-86878-52-X.

NEJEZCHLEBOVÁ, Lenka. In IDNES.cz [online]. *Pětina seniorů zažila týrání*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/petina-senioru-zazila-tyrani.A070509_082204_domaci_adb.

Poradimesi.cz. 2016. [online]. *Násilí na seniorech – doma i v sociálních zařízeních*. [cit. 2019-12-29]. Dostupné z: <https://poradimesi.cz/situace/nasili-na-seniorech-doma-v-socialnich-zarizenich/>.

PŘIKRYLOVÁ, Mária. *Domácí násilí páchané na seniorech*. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2010. 89s., IV s. příl. Vedoucí diplomové práce PhDr. Alena Plšková.

SAK, Petr, KOLESÁROVÁ, Karolína. *Sociologie stáří a seniorů*. 2012. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3850-5.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. 2014. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3568-9.

STŘÍLKOVÁ, Patricie, FRYŠTÁK, Marek. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 2009. Ostrava: KeyPublishing s.r.o. ISBN 978-80-7418-020-0.

SÝKOROVÁ, Dana, ŠIMEK, Dušan, DVOŘÁKOVÁ, Miroslava. *Třetí věk trojí optikou*. 2005. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-1006-0.

ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kolektiv. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 2011. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. 2017. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5327-0.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. 2011. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2624-3.

ŠRÁMKOVÁ, Taťána. *Poruchy sexuality u somaticky nemocných a jejich léčba*. 2013. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4453-7.

TOŠNEROVÁ, Tamara. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině: průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele*. 2002. Praha: Ambulance pro poruchy paměti. ISBN 80-238-9505-2.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 2000. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Senioři jako oběti trestných činů*. Příloha časopisu Policista, 2007, roč. 13, č. 6, s. 1 – 3, vydává MVČR. ISSN 2336-1360.

VITOUŠOVÁ, Petra. Bílý kruh bezpečí, 2019. [online]. *O nás*. [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>.

VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta a kolektiv. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2004. Praha: proFem. ISBN 80-239-2106-1.

VOŇKOVÁ, Jiřina, MACHÁČKOVÁ, Radka a kolektiv. *Domácí násilí: právní minimum pro lékaře*. 2003. Praha: proFem. ISBN 80-239-2106-1.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, v platném znění.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v platném znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění.

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění.

Seznam příloh

Příloha A.....	57
Příloha B.....	63
Příloha C.....	66

Příloha A

Dotazník

Vážený respondente,

jmenuji se Lenka Drábková a jsem studentkou 6. semestru oboru Zdravotně – sociálního pracovníka na Vysoké škole Polytechnické v Jihlavě.

V rámci své bakalářské práce se zabývám tematikou domácího násilí páchaného na seniorech. Prosím o vyplnění dotazníku, který je zcela anonymní a Vámi poskytnutá data, budou použita pouze k bakalářské práci.

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Lenka Drábková, DiS.

1. Co byste dělal/a kdybyste se dozvěděl/a, že ve Vašem blízkém okolí, nebo v rodině dochází k domácímu násilí?

- A. Pomohl/a bych radou
- B. Pomohl/a bych podporou při vyhledání pomoci
- C. Nevěděl/a bych jak postupovat
- D. Nedělala bych nic, pokud mě poškozená osoba sama nepožádá o pomoc

2. Setkal/a jste se někdy ve svém okolí s domácím násilím páchaným na seniorech?

- A. Ano
- B. Ne

Pokud jste v této otázce zvolili možnost Ne, pokračujte prosím až otázkou číslo 8.

3. Pokud jste se setkal/a s domácím násilím, pachatelem byl/a:

A. Potomek

B. Vnuk/vnučka

C. Jiný příbuzný

D. Cizí osoba

E. Více osob

F. Jiná osoba

4. Jakého pohlaví byl pachatel?

A. Muž

B. Žena

C. Muž i žena

5. Následující otázky jsou zaměřeny na páchaní domácího násilí na seniorech ve Vašem okolí. Označte křížkem odpovědi, které nejlépe vystihují Vaše zkušenosti:

	Ano, opakovaně	Ano, jednorázově	Je to možné, (bylo podezření)	Ne
Setkal/a jste se někdy s fyzickým násilím, páchaném na seniorech?				
Setkal/a jste se někdy se sexuálním násilím, páchaném na seniorech?				

	Ano, opakovaně	Ano, jednorázově	Je to možné, (bylo podezření)	Ne
Setkal/a jste se někdy se sociální izolací seniora ze strany jiného člověka?				
Setkal/a jste se někdy s odebíráním všech finančních prostředků seniorům?				

Pokud jste ani u jedné z předchozích otázek neoznačili ano, pokračujte prosím až otázkou č. 8.

6. Pokud jste se setkal/a s domácím násilím, obětí byl/a:

A. Muž

B. Žena

C. Dítě

7. Následující otázky jsou zaměřeny na Vaše osobní zkušenosti s násilným jednáním. Označte křížkem odpovědi, které nejlépe vystihují Vaše zkušenosti:

	Ano opakovaně	Ano jednorázově	Je to možné (bylo podezření)	Ne
Setkal/a jste se s tím, že Vám bylo vyhrožováno?				
Setkal/a jste se s tím, že proti Vám bylo použito fyzické násilí?				

8. Pokud byste se Vy osobně stal/a obětí domácího násilí, věděl/a byste, kam se obrátit o pomoc?

- A. Ano
- B. Spíše ano
- C. Ne
- D. Nevím

9. Svěřil/a byste se v případě, že by na Vás bylo páchané násilí v domácím prostředí? Je možné uvést i vícero odpovědí.

- A. Ano, rodinným příslušníkům
- B. Ano, přátelům
- C. Ano, Policii ČR
- D. Ano, Linka důvěry nebo podobná pomoc přes telefon
- E. Jiné
- F. Ne
- G. Nevím

10. Označte prosím křížkem organizace nebo instituce, které by mohly oběti domácího násilí pomoci:

Organizace	Pomáhá obětem domácího násilí	Nepomáhá seniorům	Mám osobní zkušenost	Slyšel/a jsem o ní	Nikdy jsem o ní neslyšel/a
Bílý kruh bezpečí					
Centrum Anabell, z.ú.					
Linka seniorů					
Modrý Kříž					
Senior telefon					
Liga vozičkářů					
ŽIVOT 90, z.ú.					
Persefona z.s.					
Práh z.ú.					
ACORUS, z.ú.					

11. Jakou formou jste se dozvěděli o organizacích, pomáhajících osobám ohroženým domácím násilím?

A. Mediální prostředky (rádio, TV, internet, noviny, letáky)

B. Známi, přátelé

C. Přednášky

E. Rodina

F. Jiné.....

G. Neznám žádnou pomáhající organizaci

12. Jsou podle Vašeho názoru poskytované informace o problematice domácího násilí dostačující?

- A. Ano
- B. Spíše ano
- C. Ne
- D. Spíše ne
- E. Nevím

13. Jaké je Vaše pohlaví?

- A. Žena
- B. Muž

14. Váš věk

- A. 65 – 70 let
- B. 71 – 80 let
- C. 81 – 90 let
- D. 91 a více

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplnění dotazníku.

Příloha B

Legislativní úprava domácího násilí

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění.

§ 140 Vražda

Osoba, která úmyslně usmrtí jinou osobu, je potrestána odnětím svobody na deset až osmnáct let. Ten, kdo usmrtí úmyslně, bude potrestán odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem. Příprava vraždy je trestná.

§ 141 Zabití

Osoba, která jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, zmatku nebo úleku, je potrestána odnětím svobody na tři až osm let.

§ 145 Těžké ublížení na zdraví

Osoba, která jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestána odnětím svobody na tři až deset let. Spáchá – li čin na dvou či více osobách, těhotné ženě, dítěti mladším 14 let a v dalších případech stanovených zákonem může být odsouzena k trestu odnětí svobody na pět až dvanáct let. Způsobí – li pachatel svým činem smrt oběti, je potrestán odnětím svobody na osm až patnáct let. Za těžkou újmu se rozumí vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění.

§ 146 Ublížení na zdraví

Za úmyslné ublížení na zdraví je trest odnětí svobody na šest měsíců až tři roky. Za ublížení na zdraví se považuje onemocnění a poranění, které znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má vliv na obvyklý způsob života poškozeného. Zpravidla vyžaduje lékařské ošetření a nezanechává trvalé následky.

§ 170 Zbavení osobní svobody

Osoba, která jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody, je potrestána odnětím svobody na dva až osm let. Zbavení osobní svobody se rozumí trvalé nebo dlouhotrvající omezení osobní svobody.

§175 Vydírání

Osoba, která jiného nutí násilím nebo pohrůzkou násilí, aby něco konal, trpěl nebo opominul, je potrestána peněžitým trestem nebo trestem odnětím svobody na šest měsíců až čtyři roky.

§ 177 Útisk

Osoba, která jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestána odnětím svobody až na jeden rok. Pachatel zneužívá tísně a závislosti poškozeného. Za tíseň je považován stav, vyvolaný nepříznivými okolnostmi, vedoucí k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat rodinných, osobních či majetkových poměrů, díky kterým se poškozená osoba ocitá v nesnázích a těžkostech. Za závislost je považován stav, kdy se utiskovaná osoba nemůže svobodně rozhodnout a v určitém směru je tato osoba odkázána na pachatele.

§ 198 Týrání svěřené osoby

Pachatel týrání může být potrestán odnětím svobody na jeden až pět let. Pachatel, který spáchá trestný čin zvláště hrubým způsobem, způsobí – li oběti těžkou újmu na zdraví nebo páchá – li takový čin delší dobu, může být odsouzen k trestu odnětí svobody na dva roky až osm let. Na pět až dvanáct let může být odsouzen pachatel, který způsobí oběti smrt nebo těžkou újmu na zdraví alespoň dvěma osobám. Toto ustanovení chrání osoby, které jsou v péči nebo výchově jiných osob. Obětí může být dítě i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální postižení je odkázána na péči jiných osob. Pachatelem je osoba, která má pečovat a vychovávat týranou osobu. Může se jednat o tyto osoby: rodiče, příbuzní, ošetřovatelky, vychovatelé a další osoby, kterým je poškozený svěřen na určitou dobu.

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Ten, kdo týrá osobu blízkou či jinou osobu žijící s ním ve společné domácnosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři roky. Odnětím svobody na dva až osm let bude pachatel potrestán, spáchá – li čin zvláště surový, kterým způsobí oběti těžkou újmu na zdraví nebo vykoná takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá – li takový čin po delší dobu. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude potrestán pachatel, který způsobí tímto činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt. K zahájení trestního stíhání podle § 199 není třeba souhlasu oběti.

Za týrání je dle trestního práva považováno úmyslné, špatné nakládání s blízkou osobou, které se vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti. Může se jednat o bití a pálení, ale i psychické a sexuální násilí.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

Osoba, která jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví je potrestána odnětím svobody až na jeden rok.

Příloha C

Pomáhající organizace

Policie – v krizových situacích a v případech týrání by měl senior zavolat policii. V situacích, kdy je ohrožen život, je účast policie nutná.

Sociální odbor městského nebo obecního úřadu – sociální pracovník má povinnost prošetřit situaci, když je nahlášeno týrání či zneužívání seniora. Pokud se prokáže hlášení jako pravdivé, musí sociální pracovník celý případ sledovat a řešit. Sociální pracovník kontaktuje další služby, které jsou vhodné pro řešení situace.

Linky důvěry pro dospělé – lze se na ně obrátit v tísní, krizi či nepříznivé situaci. V České republice existují například tyto linky:

a) Bílý kruh bezpečí	116 006
b) DONA linka	251 511 313
c) Riaps	222 580 697
d) Elpida – linka seniorů	800 200 007
e) Život 90 – senior telefon	800 157 157

Bílý kruh bezpečí zajišťuje obětem a svědkům trestního jednání ohleduplnou, bezplatnou a odbornou pomoc. Jedná se o zapsaný spolek, který působí po celé České republice. Spolek se podílí na prevenci kriminality, usiluje o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení. Bílý kruh bezpečí se řídí principy poradenské činnosti, kterými jsou: diskrétnost, nestrannost, bezplatnost a nezávislost. Pomoc je poskytována odborně způsobilými poradci, jedná se především o sociální pracovníky, právníky a psychology. Všichni tito lidé jsou ve svém oboru uznávanými experty a v Bílém kruhu bezpečí tráví svůj volný čas. Organizace dále pořádá různé přednášky, semináře a výcviky. Bílý kruh bezpečí vydává mnoho tiskovin, jedná se například o letáky, manuály a brožury pro oběti i veřejnost. Organizace provozuje telefonní nonstop linku DONA, která je určena převážně lidem ohroženým domácím násilím, ale i blízkým osobám oběti (Vitoušová, 2019).

Senior telefon – tuto službu poskytuje organizace ŽIVOT 90. Posláním této služby je poskytování bezplatné, nepřetržité telefonické krizové pomoci pro seniory. Účelem

je poskytování pomoci a podpory pro zvládnutí svízelných situací vlastními silami a dosažení předkrizové úrovně (Horák, 2019).

ŽIVOT 90, z.ú. uvádí jako své poslání především zlepšení kvality života celé společnosti tím, že bude svým dobročinným konáním pomáhat v řešení problémů seniorů. Organizace uvádí, že dá seniorům možnost aktivně a smyslně žít v jejich domácím prostředí tak dlouho, jak jen to půjde a bude je doprovázet ve stáří. ŽIVOT 90 má mnoho poboček po celé České republice. Na internetových stránkách této organizace můžeme najít i sociální služby, které jsou poskytovány: Senior telefon, Tísňová péče, Areion – jedná se o dispečink tísňové péče, který monitoruje uživatele služby, který se nachází v domácnosti a jsou s dispečinkem v kontaktu, Centrum denních služeb – poskytuje seniorům služby po celý rok, Odlehčovací pobytové a rehabilitační centrum – jedná se o sociální službu pro rodiny, které se v určité době nemohou o seniora postarat, Sociální a odborné poradenství – zdravotní poradenství, psychologické a sociální poradenství, poradenství o vzdělávání seniorů, cestování a pobyty pro seniory, přednášky a jiné akce (Lorman, 2019).

Linka seniorů – tuto službu poskytuje organizace Elpida. Jedná se o bezplatnou a anonymní telefonickou krizovou pomoc pro seniory, osoby v nesnázích a pro pečující osoby. Linka seniorů poskytuje volajícím intimní prostředí pro sdílení jejich pocitů, poskytuje jim kontakty na další sociální služby a organizace, provází je obtížnými životními situacemi (Bohatá, 2019).

Persefona z. s. poskytuje dlouhodobou celkovou pomoc obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění starším osmnácti let z Jihomoravského kraje. Organizace poskytuje podporu i osobám, které obětem pomáhají. Persefona z. s. doprovází oběti při řešení jejich nepříznivé životní situace. Organizace poskytuje poradenské služby. Jedná se o sociální, psychologickou a právní pomoc (Čechová, 2019).

ACORUS, z. ú. poskytuje pomoc obětem domácího násilí. Organizace se snaží pomoci oběti překonat nepříznivou sociální situaci a začlenit ji zpět do normálního života. Organizace poskytuje tyto služby: krizová pomoc, odborné sociální poradenství, právní poradenství, azylový dům (Bednářová, 2019).